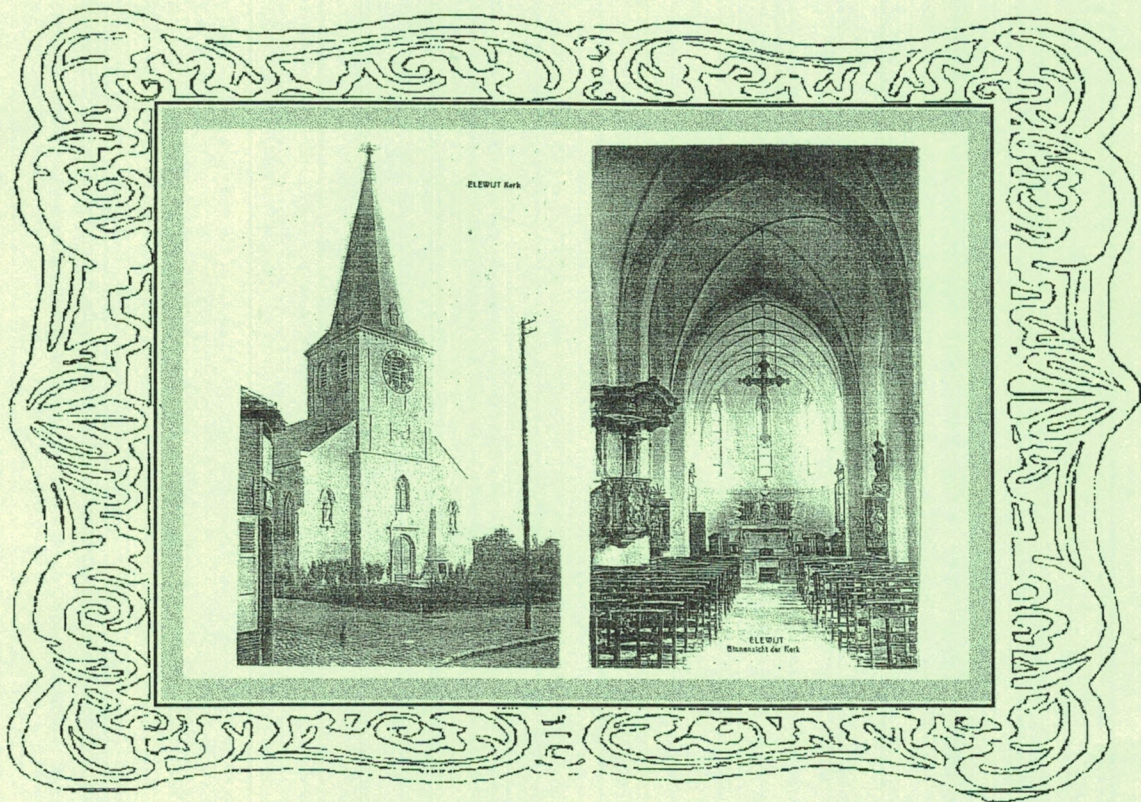

België - Belgique
PB
1980 Zemst
2/3006

De Semse

Tijdschrift - 17de jaargang - Maart 2001 - nummer 1

Verantwoordelijke uitgever: Heemkundige kring "De Semse" p/a C. Vanderbeken Vredelaan 48 - 1982 Zemst-Weerde

HEEMKUNDIGE KRING
« DE SEMSE »

VERENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL
OPGERICHT IN 1985
IDENTIFICATIENUMMER 23403/86

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK/WETTELIJK DEPOT: NUMMER 7982

HEEMHUIS "DE SEMSE": SCHOOLSTRAAT 16 1980 ZEMST
SECRETARIAAT: VREDELAAN 48 1982 ZEMST
TEL: 015/620740

INTERNET: [HTTP://ZEMST.COM](http://zemst.com)
E. MAIL: [MARC.ALCIDE@ADVALVAS.BE](mailto:marc.alcide@advalvas.be)
[THEOPUTSEYS@SKYNET.BE](mailto:theoputseys@skynet.be)

LIDMAATSCHAP : GEWOON 500 BEF
STEUNEND LID 750
ERE LID 1 000 BEF

GEVEN RECHT OP

- OP VIER "SEMSE" KRONIEKEN
- OP TWAALF NIEUWSBRIEVEN
- TOEGANG TOT VOORDRACHTEN
- TOEGANG TOT TENTOONSTELLINGEN
- TUSSENKOMST BIJ DE UITSTAPPEN

❖ INDIEN U LID BENT, HARTELIJK DANK VOOR UW VERTROUWEN.

❖ BENT U NOG GEEN LID, OVERTUIG U VAN ONZE WERKING,

❖ STORT VANDAAG NOG

❖ UW BIJDRAGE OP ONS REKENINGNUMMER 001-2183660-72
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING "DE SEMSE".

Colofon

De Semse Kroniek
Driemaandelijks tijdschrift
17de jaargang nr.1 – maart 2001

Bestuur:

Mannaerts Alfons
Floridor Gustaaf
Vanderbeken Colette
De Blander Walter
Deboeck Elisa
De Broeck Roger
Tuyaerts Dominique
Vermeulen Marie-Louise
Vandermeiren André
Van Relegghem Louis

Redactie en coördinatie:

De Blander Walter
Tuyaerts Dominique
Vanderbeken Colette
Fotografie:
Mannaerts Alfons

Inhoud

- Een advertentie uit 1921
- Jaarverslag activiteiten 2000
- Gesprekken uit de Tijd van Toen.
- Chartes (1)
- Montsoen.
- Chartes (2)
- De ene (Elewijtse) biechtstoel is de andere niet...
- De geplekten.
- Wereldoorlog I – 1914-1918
De vlucht van de familie Meulepas uit Lier.
- Chartes (3)
- Weetjes – Een draai om de oren krijgen.
- Pers en publiciteit

Verantwoordelijke uitgever
Heemkring "De Semse"
Vanderbeken C., secretaris
D/2001/7982/1

Woord Vooraf

Ziezo, we zijn reeds zover: maart in het jaar 2001, in de XXIste eeuw, in het derde millenium.

Een gedenkwaardige mijlpaal.

Een jaar dat in het teken staat van het vrijwilligerswerk, de vrijwillige inzet dat voor het bestuur en de medewerkers van "de Semse" geen ijdel woord is.

Er gaat geen dag, geen week voorbij of iemand is bezig met het schikken van het archief of aan het ordenen, schilderen, timmeren of inrichten van het museum.

Met deze willen we dan ook een oproep doen naar u allen die deze kroniek lezen:

WERP NIETS WEG

schenk of geef het in bruikleen aan heemkring "de Semse".

Drukwerk en archivalia van uw vereniging, foto's, affiches, boeken, tijdschriften, doodsbrieven, bidprentjes, schoolboeken, oude hoeden, handtassen, alles van heemkundige aard,...

Wij archiveren het gekregen materiaal en gebruiken het voor tentoonstelling of voor heemkundig onderzoek.

Bij voorbaat danken wij alle schenkers en bruikleengevers
Het bestuur.

Een advertentie van 1921.

Volgend jaar met de intrede van de Euro zullen we opnieuw geconfronteerd worden met dezelfde decimale getallen, met waarschijnlijk nog meer centiemen.

Wat we kunnen opmaken uit deze reclame is, dat in die periode de Chinese en Japanse markt bij ons goed ingeburgerd was. "Chineesche crèpe, bloese in chineesche crèpe, gilet in Jouy-lijnwaard, japansche teekeningen".

We stellen ons ook de vraag wat "panama's voor dames en meisjes en chapelier (nieuwe vorm) lagal alle modetinten, versierd met strikvormig lint" zouden kunnen zijn.

**NIEUWSTRAAT
BRUSSEL**

VAXELAIRE CLAES

**BIJHUIZEN
ANTWERPEN LUIK
BRUGGE**

Maandag, Dinsdag, Woensdag

Donderdag

Bloemenfeest

Onze BUITENGEWONE OCCASIES gedurende deze VIER DAGEN

7-1. — Chineesche Crèpe, zuivere zijde, glansende hoedanigheid. Alle nieuwe kolorieten. Voor bloesen en linnengoed. Breedte 1 ^{oo} . De meter . . . . . fr.	12.50
2-4. — Sponsstof, goede kwaliteit, voor rokken en kostumen. Alle nieuwe kolorieten. Buitengewoon. De meter . . . . . fr.	4.50
8-8. — Satyn Soleil, zeer schoone keus van teekeningen. De meter, van af . . . . . fr.	5.90
1-18. — Bloese in chineesche Crèpe, schoone kwaliteit, alle tinten . . . . . fr.	19.00
3-17. — Feignoir in katoenen crèpe, blauw-nattier, roos, hemelsblauw, marin. . . . . fr.	14.50
5-5. — Zuivere wollen Gabardine, zeer schoone kwaliteit, alle modetinten. Grootte breedte. De meter, fr.	13.50
4-16. — Keurige Rok in zeildoekkatoen, met de hand geborduurd. In champagne, koraal, blauw-nattier, wit en paarsblauw. . . . . fr.	37.00
2-18. — Kleedij in ondoordringbare gabardine, nieuwmaaksel. Mode-tinten . . . . . fr.	39.00
9-29. — Zijden kousen, in zwart, wit en alle modetinten. Buitengewoon. Het paar . . . . . fr.	7.50

36-381. — Panama voor dames en meisjes, versierd met drietonig lint, zeer praktisch voor 't reizen. Zonder weerga . . . . . fr.	12.50
13-31. — Handschoenen castor crème, zeer goede kwaliteit, wasbaar met water, 2 groote parelmoeren knoppen. Buitengewoon. Het paar . . . . . fr.	12.00
15-35. — Gilet in Jouy-lijnwaard, japansche teekeningen, rechte of omslagen kraag met knoppen versierd. Voorhanden in geelen, rooden, zwarten of nattier-blauwen grond . . . . . fr.	7.95
14-26. — Zonnescherm en-cas, in surah met faliezijden rand, rechte hecht, naar de mode. Zonder weerga. . . . . fr.	15.50
36-860. — Chapelier (nieuwe vorm) lagal alle modetinten, versierd met strikvormig lint. Rekliaam, fr.	13.90
16-42. — Richelieu, governiad of in bruin box-calf, nieuwe vorm, laarsheel voor dames. Het paar, . . fr.	36.50
20-198. — Tricotine à pois, pure zijde, voor linnengoed en garnituren.	
N ^o 1. De meter . . . fr. 0.55	N ^o 3. De meter . . fr. 1.25
N ^o 2. " . . . fr. 0.75	N ^o 5. " . . . fr. 1.45

Huis in volle vertrouwen verkoopend en aan de voordeeligste prijzen.

JAAERVERSLAG ACTIVITEITEN 2000.

JANUARI

8 januari – Nieuwjaarsreceptie te Haacht.

13 januari – Vergadering met Nieuwjaarsreceptie in “*Boothuis*” te Hofstade.

30 januari - Stand op Stambomendag te Begijnendijk

Februari

6 februari – Tentoonstelling Haacht-Station “*Nie Kest 1888-1999, haar leven en familie*”

13 februari – Tentoonstelling te Maaseik “*Opgedolven klanken*”

14 februari – Vergadering Seniorenraad – Boothuis Hofstade

24 februari – Algemene Statutaire vergadering in “*de Prins*” te Elewijt

Maart

5 maart – Devotionaliabeurs Sint-Kat.-Waver

7 maart – Gemeentehuis Zemst “*Overeenkomst Heemhuis*”

8 maart – Samenkomst Cultuurzolder Kortenberg

14 maart – Boothuis Hofstade “*natuurwandeling en muziek met Tremelander*”.

16 maart – Uitreiking Provinciale Prijs “*Gotische zaal –stadhuis*” Leuven

19 maart – Opendeurdag voor familiegeschiedenis te Beerse-Vlimmeren.

20 maart – Vergadering K.W.B. Hofstade.

23 maart – Verhuis “*Schranshoeve te Eppegem naar Heemhuis te Zemst*”.

Maart

24 maart – Receptie georganiseerd door het college van burgemeester en schepenen van Zemst en aangeboden voor de losse medewerkers en vrijwilligers.

25 maart – Ontmoetingsdag VCM te Gent “ *Monumenten van papier – Erfgoed zorg en archieven* ”

26 maart – Bezoek aan Technopolis te Mechelen.

27 maart – Vergadering K.W.B. bij Bert Van Noten te Hofstade

29 maart – Vergadering overname “*Schranshoeve*”

30 maart – Vergadering in “*de Prins*” te Elewijt.

April

1 en 2 april – Geschiedkundige boekenbeurs voor Vlaanderen in de St-Pietersabdij te Gent.

2 april – Vooropening, exclusief voor S.V.E.leden, “*Fort Napoleon*” in Oostende.

9 april – Journée de découverte généalogique Flandre Artois à Bailleul (Frankrijk)

14 april – tentoonstelling « *Vroomheid in porselein van Andenne* » te St-Truiden

16 april – Boekenbeurs in de tuinen van “*Huize Hageland*” te Tielt-Winge

23 april – Tentoonstelling “*Parochie Sint-Hubertus*” in “*de Prins* te Elewijt.

27 april – Vergadering in « *de Prins* » te Elewijt.

30 april – Tentoonstelling “*Radiologie en de Nobelprijzen*”, Militair Hospitaal te Brussel

Mei

4 mei – Persconferentie bij het verschijnen van het boek van Roger Van Kerckhoven “*De geschiedenis van de kapel Onze-Lieve-Vrouw-in-het-Hammeken te Zemst*”

12 mei – Rijksarchief Brugge.

21 mei – Ontmoetingsdag Verbond voor heemkunde Vlaams-Brabant te Londerzeel.
Thema “*Stoeterijen en Vleugen rond adellijke kastelen*”

25 mei – Vergadering in “*De Prins*” te Elewijt.

Mei

28 mei – Beauvoordse Boekenmarkt.

Juni

10 juni – Uitnodiging in het kasteel van Deulin bij Ridder en Mevrouw Stéphane de Harlez de Deulin.

13 juni – Rondetafel gesprek met VCM – Pauscollege te Leuven.

20 juni – Op bezoek bij de heemkring “*Het Molenijzer*” te Putte

25 juni – Reis door Frans-Vlaanderen op zoek naar de heren van Sempy.(Frankrijk)

29 juni – Vergadering in “De Prins” te Elewijt.

Juli

2 juli – Kadoc Leuven – Documentatie –en onderzoekscentrum.

8 juli – Festival te Gooik “*Volksmuziek uit Wallonië, Frankrijk en Vlaanderen*”

9 juli – Guldensporenviering in d’Oude School te Weerde.

Augustus

12 augustus – Tentoonstelling “*Ik hou niet van Cultuur*” te Brussel.

17 augustus – Vergadering in “De Prins” te Elewijt.

27 augustus – ADVN – Archief –en documentatiecentrum van het Vlaams-Nationalisme.

29 augustus – Bijdrage met genealogieprogramma aan “*Grabbelpas*” – gemeentehuis Zemst

September

2 september – Op bezoek bij onze Noorderburen “*Heemkring “De Vierschaer”*” te Wouw .

10 september – Open Monumentendag, thema “*Tijd*”.

16 september – Porseleinen feest “*15 jaar*” heemkundige kring De Semse.

September

17 september – Tentoonstelling “*de beste*” van de voorbije 15 jaar;

28 september – Vergadering in “*De Prins*” te Elewijt

Oktober

1 oktober – Tentoonstelling “*Los Honores*” te Mechelen.

15 oktober – Genealogische dag te Haacht

20 oktober – Studiedag “*(Her)bestemming van monumenten met een grondgebonden functie*”.

22 oktober – Dialectendag te Mechelen.

21 oktober – Tentoonstelling “*Wereldwijs, Wetenschappers rond Keizer Karel*” te Leuven.

24 oktober – Informatieavond “*Herbestemming van Industrieel Erfgoed*”

26 oktober – Vergadering in “*De Prins*” te Elewijt.

November

4 november – Genealogische contactdag – Rijksarchief te Maastricht.

8 november – Algemene vergadering VCM – Koning Boudewijnstichting te Brussel

19 november – Uitwisselingsdag VCM te Tienen

30 november – Vergadering in “*De Prins*” te Elewijt.

December

Inrichting en rangschikking van de heemkundige boekenrek.

Gesprekken uit de Tijd van Toen.

Guido Henderickx
januari 2000

Nu ik ons tijdschrift en onze maandelijksse nieuwsbrieven even doorneem kom ik op het artikel over “*De Greef van Halfvasten*¹”.

Wel, mijn grootmoeder (u weet wel “*Virs Beullens*” van mijn vorige artikeltjes)! Vertelde mij toen ik klein was ook over “*Greef*” uit haar jeugdijaren.

Daar zij geboren is in 1889 neem ik aan dat zij vertelde over de tijd van juist voor de eeuwwisseling, ik bedoel rond 1900.

In die tijd had men, als gewone burgers, niet de mogelijkheid om lang kind te blijven. Men moest héél vlug meehelpen op het veld of voor broertjes of zusjes zorgen. En in mijn familie was het niet anders want indien ik mij goed herinner is zij maar tot haar 8 à 9 jaar naar 't school geweest.

Toen was er geen T.V. of radio en dus vertelde men rond de Leuvense stoof of de open haard verhaaltjes over alles en nog wat. En hoe griezeliger hoe beter want toen was het even moeilijk als nu om dat kleine volkje kalm te houden. Natuurlijk waren er ook momenten van beloning en geschenken en zo was er dus de “*Greef van Halfvasten*”. Hij deelde klontjes suiker uit voor de kinderen. Toen was immers suiker een snoep dat men niet alle dagen proefde en zeker niet bij de gewone lieden.

Ik hoor haar nu nog het verhaal vertellen over hoe “*Greef*²” er voor zorgde dat zij en haar broers en zussen de klontjes kregen.

U moet zich voortstellen dat het hele groepje van negen kinderen voor de open haard zat met hoge verwachtingen. Hun vader stond, met het onschuldigste gezicht, recht naast de open haard. Als enige verlichting was er het vuur, dat dansende schaduwen tekende en als geluid was er enkel het knetteren van het hout. Dan plots als uit het niets verscheen er uit de schouw een klontje suiker, dat begon als met een toverkracht bezielde op en neer te zweven ver boven het vuur. Eén van de kinderen mocht dan proberen om het bewegende klontje vast te grijpen en als beloning opeten. Na elke succesvolle poging, want het was ieder zijn beurt, ging hun vader voor de schouw staan en sprak een dankgebed voor de “*Greef*” en zijn geschenken om dan weer met het onschuldigste gezicht opzij te gaan staan.

Wat de kinderen, en dus ook mijn grootmoeder, niet wisten was dat vader, tijdens zijn dankgebed het steeds klaarspeelde om een nieuw klontje suiker vast te maken aan het koordje dat via een spijker in de schouw hing. Na het gebed ging hij opzij om dan met de handen achter de rug het koordje te manipuleren zodat het leek alsof het klontje uit het niets opdook en op en neer ging.

Blijkbaar kon men vroeger kinderen zoet houden met een klontje suiker, wat in onze moderne tijd zeker niet het geval is.

---

¹ Halfvasten : de vierde zondag van de veertigdagentijd.

² Sinte-Grééf : den graaf van Halfvasten, een collega van Sint-Niklaas als uitdeler van geschenken. 12 maart-Sint Gregorius, 17 maart Sint Geertrui misschien vandaar de naam?

CHARTES (1)

3.

1252. – *Feria sexta post Pentecosten (25 mai) anno Domini millisimo ducentesimo quinquagesimo secundo.*

Brieven door dewelke Gauthier Berthout, heer van Mechelen, verklaart af te staan aan de inwoners van deze stad, mits een jaarlijkse cijns van 6 denarius van Leuven, twee stukken land, waarvan één, een half bonnier groot, en de andere¹, waar turf werd gestoken, groot ongeveer negen bonniers, en grensend aan de eigendommen van ridder Henri de Bautersem, gelegen op het gehucht *Hanswic*.

Original; sceau et contre-sceau équestre, en pâte blanche, endommagé, pendant à double queue de parchemin.

Transcrit dans le *Privilegie-Boek*, B 49 v°, et dans le *Rood-boek*, I, 1.

HULDENBERG, *Toonen der beschrijvinghe*, etc., II, 81, geeft een kopij van dit stuk volgens het origineel.

4.

1252. *Anno Domini MCCLII, mense octobri.*

Brieven door dewelke Gauthier Berthout, heer van Mechelen, laat weten aan de inwoners van *Muysen, Hanswijck, Geerdeghem, Hofstaden, Heisenghem, Barbelenghem en Winkelem*, dat hij in deze woonplaatsen gronden afstaat die kunnen omgezet worden in weilanden, op voorwaarden dat degene die deze gronden bewerken jaarlijks, met kerstmis, een maat haver afstaan, en degene die geen grond bewerken en die men, gewoon “cossaten” noemde, een halve maat.

De inwoners moeten eveneens betalen, ieder jaar, rond hetzelfde tijdstip, twee Leuvense centen, ten titel van erkentelijkheid.

Vidimus, en latin, donné le 11 août 1385, par le magistrat de Malines.

Transcrit dans le *Privilegie-Boek*, B, 88 ; dans le *Rood-Boek*, I, 157, et dans le *Registre aux octrois*, I, 1.

Annalysé par DE SAINT-GENOIS, *Monumens ancviens*, I, 376 –

HULDENBERG, *Toone der beschrijvinghe*, etc., II, 78, donne une copie de cette charte d’après l’original

Vervolgt...

---

¹ Cette pièce de terre s’est appelée depuis den Hanswijken dries. Dit stuk grond werd sindsdien de Hansewijken dries genoemd.

MONTSOEN.

Uit het oude recht – Glossarium Iuris Brabantici. (1222-1781)

Vanderbeken Colette
November 2000

- ❖ Een MONTSOENDER is de persoon die als beledigde partij van de misdadiger gezoend mag worden als teken van verzoening. Hij is degene die de vredekus ontvangt van de dader van de manslag.
- ❖ Het kan ook een vertegenwoordiger van de familie van de verslagene zijn; dit was ofwel de oudste zoon van de verslagene; ofwel de oudste broer of ook wel de vader en de bloedverwant die met de verslagene het naast verwant is.
- ❖ Deze procedure van verzoening is afgeschaft rond 1570.

Met de afschaffing was hoofdzakelijk bedoeld het geven van de zoen op de mond, want in latere documenten komt de verzoening nog voor.

Het vasthouden van de oude procedure van verzoening had meer dan waarschijnlijk het geldelijk voordeel dat de naastbestaanden van het slachtoffer genoten.

De vijandelijke families onderhandelden met elkaar, bijgestaan door “*arbiters*”.

Het zoengeld, het voornaamste bestanddeel van het geding werd niet afgeschaft, maar vervangen door de “*amende civile*”, deze werd opgelegd door de rechterlijke macht in wiens handen voortaan alle besluiten zullen liggen. De straffeloosheid, bekomen door het geld, werd uitgeschakeld; maar meteen ging ook de humane zin van de verzoening teloor.

Andere vormen van verzoening, een familiaal recht gesproten uit het recht tot weerwraak of veterecht, een bevrediging voorkwam het verder bloedvergieten:

- “*Voetval*” = knieval, geknield om vergeving vragen;
- “*Vrindelycke maelyt*”, een maaltijd van verzoening;
- “*Boeten ende Poene*”, het lot van de dader lag in de handen van de verongelijkte partij, wat invloed had op de bepaling van het bedrag;
- “*Boetebedevaart*” = Porren tot een boetebedevaart naar Santiago de Compostella, e.a.;
- “*Uitdeling van koren aan de armen*”, verkrijgen van verzoening door aalmoes bedeling.

Een akte uit 1619. Twee daders, het slachtoffer is overleden en laat kinderen en echtgenote na die zwanger is.

“Op heden date desen XXIX July van desen jaere 1619.

Joos cum suis inden naeme vande handadighen gelooft ende geloven mist dezen te betaelen de costen vande begraffenisse ende uytvaert vanden voors. afflyvighen, mitsgaeders de costen van diverssche vergevenisse deser oorsaecken gedaen.

- *Item sullen de handadighen noch gehouden syn te stellen op den kerckhoff een eyseren cruyse de weerde van ses gulden, daerop met letteren in duytsche tale te doen stellen de naem vanden afflyvighen mitsgaeders den dach ende jaere als desen den voors. afflyvich gemaect worde.*

- *Item is geconditionneert dat de handadighen gehouden sullen syn te doen op eenen werckedach in de kercke eenen voetvalle voor die gene die daer toe van wegghen derrffgenaeme vanden afflyvighen gestelt sullen worden, elck in de handt hebbende een wassche keersse wegende een halff pondt, biddende alsoo goet ende de voors. : erfgenaeme om vergiffenisse ende voors. keersse gedaen synde sullen de partyen tsaemen een vrindeleycke maelyt met malcanderen houden, dwelck sal syn tot last vande handadighen.*
- *Item sullen de handadighen alsdan oock gehouden syn te distribueren voor den armen twee vierdelen corens binnen dese voors.: prochie.*
- *Item sullen de handadighen nog gehouden syn voor de weduwe vanden afflyvighen te betaelen twee jaeren huyshuere met een sille lants daer de voors. Weduwe tegenwoordich is woonende, te weten dese loopende jaere; daer en boven noch inde voors. Twee jaeren te leveren een duysent mutsaerts.*
- *Item soo de voors. : weduwe is groot gaende van kinde ende als die compt te verlossen, so sullen die handadighen gehouden syn aen de selve weduwe alsdan te leveren een tonne goet biers.*
- *Item sullen oock de handadighen gehouden syn, voor de voors. Weduwe te weyden twee koyen ten tyt van twee jaeren als voren ende de selve loffelyck te weyden oft daer voor te geven alle jaer de somme van acht gulden soo tsaemen XVI gulden eens.*
- *Item sullen de handadighen hun oock wachten van te draeghen eenigh scherp van wapenen, soo van roers, peycken, hangers, rapieren, poniaerts oft bracken, dan alleene een brootmesse sonder poinct ende wapenen daer mede sy wercken. Ende sullen hun de handadighen oock niet moghen vervoorderen te commen in eenighe gelagen daer de broeders vanden afflyvighen hun gelach syn drinkende, ten waere dat de handadighe eerst inde herberghe waeren.*
- *Item boven alle dese voors. poincten ende articulen sullen de handadighen gehouden syn te geven tot behoef van de kinderen van den afflyvighen de somme van vierhondert ringgelden ende aen de weduwe thien gulden, elcken gulden tot XX stuyvers ende den stuyver tot dry grooten brabantse gerekent; voor welke vier hondert gulden de handadighen gehouden sullen syn te stellen suffisante hipoteque ten schepenen pryse in dese quartier geleghen. Ende daer van te geven jaerlycx interest naer den pennick sesthien, welke rente coers nemen sal ten daghe vanden voetvalle ende alsoo van jaere te jaeren betaelt worden totter redemptie van dyen, die geschieden sal met van gelycke vier hondert gulden ende met vollen pacht tot assurantie vande voors.: vierhondert gulden obligeren ende verbinden de handadighen elck int particulier hunne personen ende goederen ruerende ende onruerende present ende toecomende tot wat plaetsen die geleghen syn oft bevonden sullen worden, geen uytgesondert, om de voors. : cappitale metten verloopen daeraen te verhelten; waarvoor de selve hun voor als nu, ende alsdan voor als nu gewillich laten condemneren met renuntie van alle exceptie ende privilegien, peetermanschappen, brieven van inductie als anderssints die dese eenichsints soude contrarieren voor alle poincten ende articulen in dese contract begrepen om de selve in alles te effectueren stellen hun als borghen den voors. : X en X onder verbintnisse ende renuntiatie als vooren; ende gelooven oock soo partyen als wederpartyen alles wat voors. : is te houden voor goet vast van weerden ende onwederroepelyck nu ende ten ewighen daghen onder verbintnisse als vooren. Tot meerder verseekeringhe hebben partyen dese elck int particulier ondertekent.”*

“Cattyne Geerts huysvrouwe van Bernaert van Looock geassigneert met Gilles Vermeren ter anderen syden, ende bekennen ende verlyden onderlinge ten beyden syden wel ende minnelyck met macanderen veraccordeert te syn aengaende den ZOEN die den vorseide Bernaert van Looock gehouden is te doen over den nederlach by hem gecommiteert in den persoon van wylen den vorseide Lambrecht van Poppel enz...”

Op heden 29 juli 1619.

Joos cum suis in de naam van de dader belooft en zal beloven met deze te betalen de kosten van de begrafenis en de uitvaart van de voorschreven aflijvige, tegelijkertijd de kosten van de verschillende taken voor vergiffenis van de gedane doodslag.

- Eveneens zullen de daders gehouden zijn een ijzeren kruis, van de waarde van zes gulden, te plaatsen op het kerkhof, met daarop letters in de Duitse “Dietse” taal, de naam van de aflijvige, de dag en het jaar dat hij gedood werd.
- Eveneens is de conditie gesteld dat de daders zullen gehouden zijn aan een voetval in de kerk, op een werkdag, voor diegene die door de erfgenamen zijn aangesteld. Ze moeten elk in de hand een wassen kaars van een half pond houden en al biddend voor de voorgeschreven erfgenaam om vergiffenis vragen.

- Wanneer de kaars zal opgebrand zijn zullen de partijen tezamen een vriendelijk maaltijd nuttigen, welke door de daders zal betaald worden.
- Eveneens zullen de daders gehouden zijn aan uitdelen van twee vierdelen koren ten behoeven van de armen van deze parochie.
- Eveneens zullen de daders gehouden zijn, de weduwe van de afliktige, te betalen twee jaar huishuur met een "sille" (land, die in één dag door één man gemaaid kon worden) waar de weduwe nu woont en ook het volgende jaar; daar boven op het leveren van duizend mutsaarts (takkenbossen) gedurende twee jaar.
- Eveneens, daar de voorschreven weduwe in gezegende toestand is zullen bij de bevalling de daders een ton goed bier moeten leveren.
- Eveneens zullen de daders gehouden zijn om voor de voorschreven weduwe twee koeien, twee jaar te laten grazen of elk jaar de som van acht gulden te geven of zestien gulden te samen.
- Eveneens is het de daders verboden te dragen enig scherp wapen, een geweer, pieken, hangels, zwaarden, dolk en breekijzer. Alleen mogen ze gebruiken een broodmes zonder punt en het wapen waarmee zij werken. En de daders mogen niet komen waar de broers van de overledene hun gelag zullen drinken, tenzij de daders als eersten in de herberg waren.
- Boven deze voorziene punten en artikelen zullen de daders gehouden zijn aan de kinderen van de afliktige de som van vierhonderd rijns gulden en aan de weduwe tien gulden te geven, elke gulden tot twintig stuivers en de stuiver tot drie grote Brabants gerekend; voor welke vier honderd gulden de daders gehouden zullen zijn een hypotheek te nemen bij de schepenen, in dit kwartier gevestigd. Ze moeten daarvoor jaarlijks zestien penning interest betalen waarvan de rente zal beginnen de dag van de voetval, en zo van jaar tot jaar te betalen tot de aflossing of de afkoop. Deze zal moeten gegarandeerd zijn door gelijke vierhonderd gulden met volle pacht tot verzekering van de voorziene vierhonderd gulden door hen te verbinden elk afzonderlijk, hun persoon en hun goederen zowel roerend als onroerend, van nu en in de toekomst, waar ze ook gelegen en gevonden zijn, geen uitgezonderd, om de voorziene kapitalen met verloop van tijd daaraan te verbergen, waarvoor de zelfden hun voor als nu gewillig laten veroordelen met het opgeven van alle uitzonderingen en privileges, petermanschappen, brieven van gevolgtrekkingen die deze zouden tegenspreken voor alle punten en artikelen in dit contract begrepen en alles uit te voeren werden twee borgen aangesteld onder de verbintenis en de ontzegging als voorzien; en te geloven ook zo de partijen als wederpartijen alles wat voorzien is te houden voor goede waarden en niet herroepelijk nu en in de eeuwigen dagen onder verbintenis als voorzien. Tot meer verzekering hebben de partijen elk afzonderlijk ondertekend.

"Catlijne Geerts, huisvrouw van Bernaert van Loock toegewezen aan Gilles Vermeren ter andere zijde, bekennen onderling op te maken van beiden zijden een wel en minnelijk schikking aangaande den ZOEN die Bernaert van Loock gehouden is te doen voor de doodslag die hij gedaan heeft in de persoon van wijlen Lambrecht van Poppel, enz...

*****

CHARTES (2)

5

1262. *Feria tertia post dominicam Quasimodo (19 april), anno Domini MCCLX secundo.*

Brieven door dewelke Gauthier Berthout, heer van Mechelen, ontlast en schadeloosstelling doet aan degene van Mechelen die zich voor hem hadden borg gesteld.

Original; sceau équestre, en cire jeune, fortement endommagé, pendant à double queue de parchemin. Transcrit dans le Rood-boek, I, 2.

6

1264. *Anno Domini MCCLX quarto, mense augusto.*

Brieven door dewelke Gauthier Berthout en Marie, zijn echtgenote, verklaren toe te staan aan de Mechelaars, vrije scheepvaart op de rivier « *la Mélane* », en de toelating een sluis te bouwen teneinde de wateren goed waterpas te houden. Zij laten eveneens toe, een huis te bouwen tegen het huis, gezegd l' Echange (*den Wissel*), mits een jaarlijkse rente van een Luikse denarius, te betalen met Kerstmis. Ten laatste, bevestigen ze de gift van zes bonniers, gegeven in 1252, ten laste van betaling, ieder jaar, met Kerstmis, vier Luikse denarius.

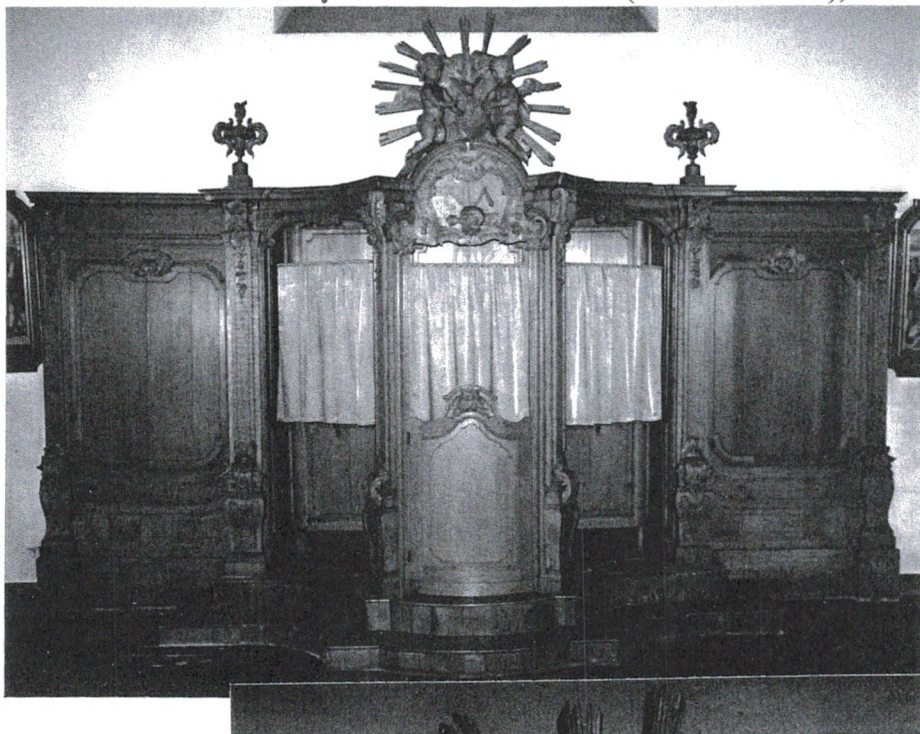
Original; sceau équestre de Gauthier avec contre-sceau, en cire jaune; sceau équestre de Marie, en cire brune, tous deux en dommagés et pendants à doubles queues de parchemin. Transcrit dans le Privilégie-Boek, B, 49 v° ; dans le Rood-Boek, I,3, et dans le Registre aux octrois, I, 2 et 3.

Vervolgt...

De ene (Elewijtse) biechtstoel is de andere niet...

Roger De Broeck
november 2000

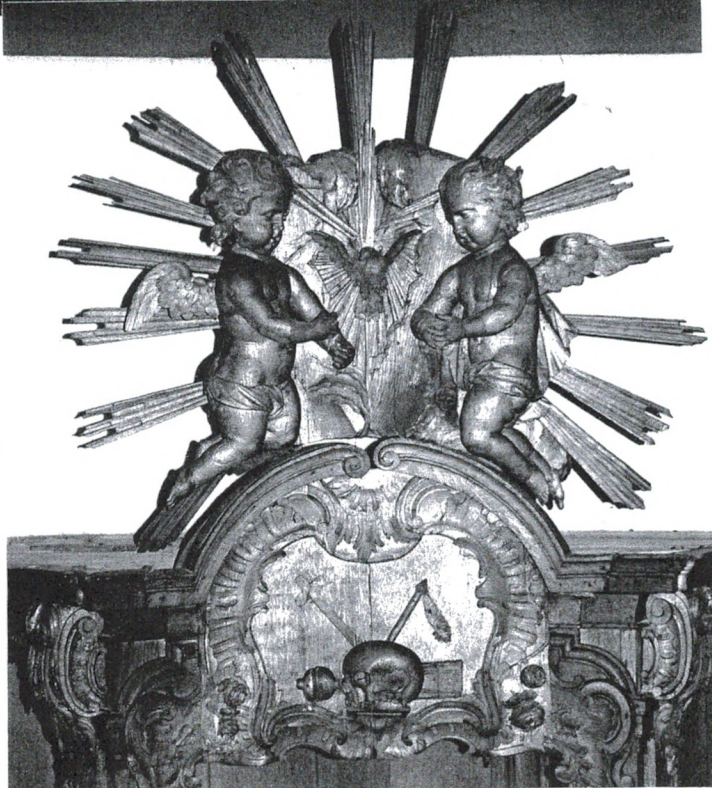
In het fotorepertorium van het meubilair van de Belgische Bedehuizen – Provincie Brabant – Kanton Vilvoorde – in 1980 uitgegeven door het Ministerie van Nederlandse Cultuur, treffen we voor Elewijt in verband met het onderwerp “*biechtstoel*” de volgende tekst: (2) geschonken door Hubertus van Aerschodt in 1880 – Lodewijk XV stijl – eik – in bekroning H.-Geest onder de gedaante van een duif en symbolen van de dood (zie foto’s 1 en 2), met lambrizing.

De hier beschreven biechtstoelen bevinden zich respectievelijk rechts en links (van achter in de kerk gezien) in de kruisbeuken van de Sint-Hubertuskerk.

Er is in dit repertorium geen sprake van de biechtstoelen die in de zijbeuken staan opgesteld.

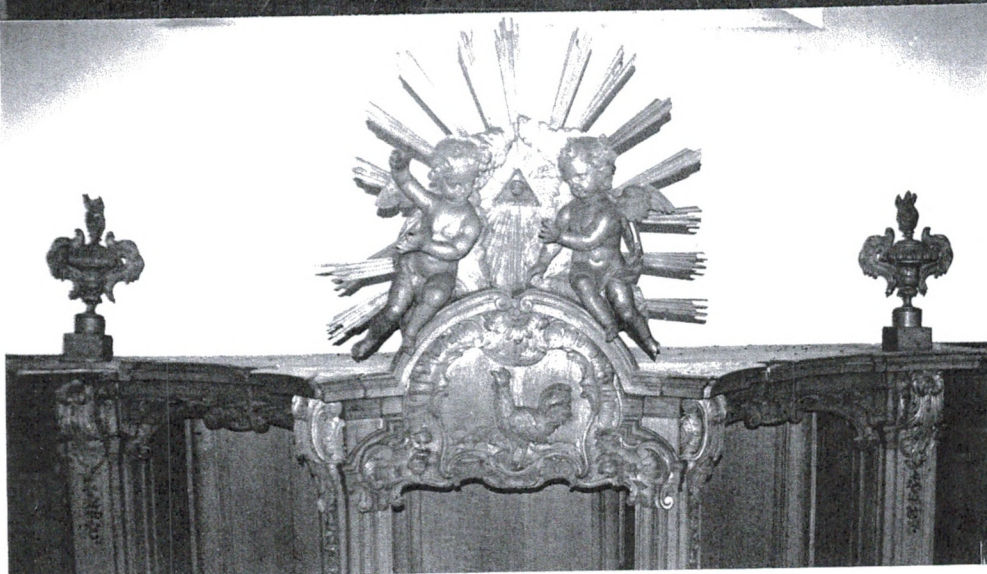
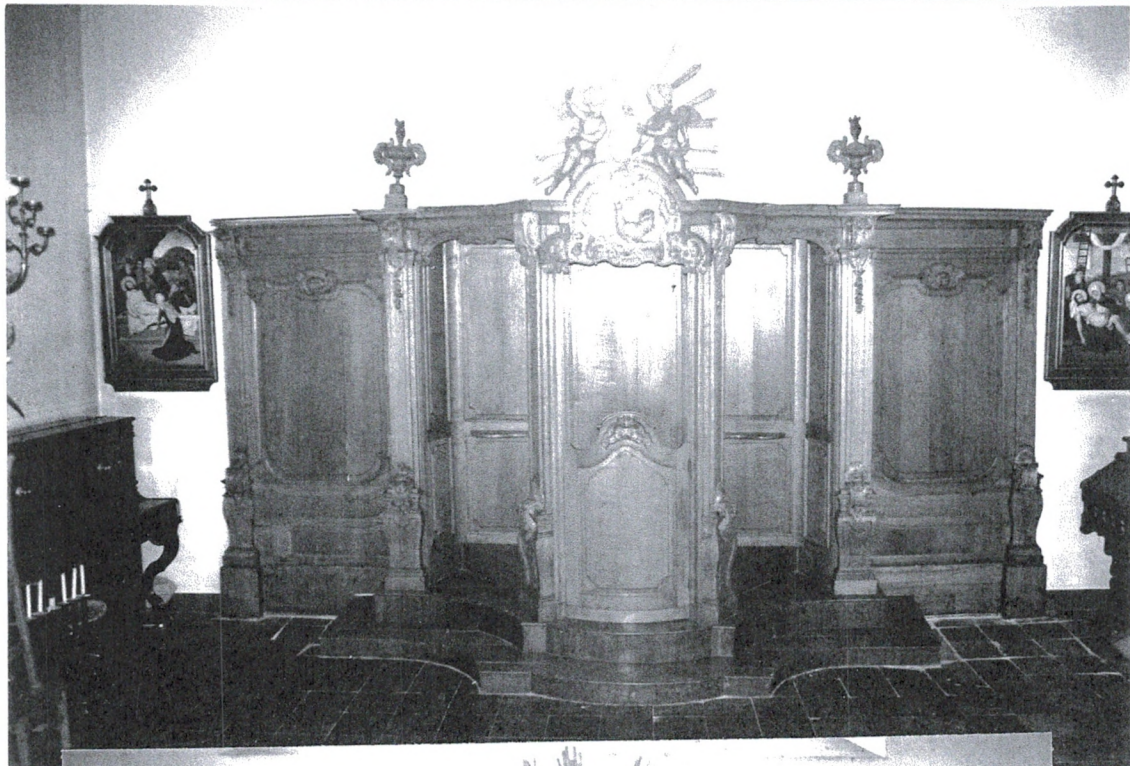
Foto's 1 en 2. Biechtstoel in de linker kruisbeuk, 17de eeuw.. Barok eik. Met Lambrizing. Bekroning van deze biechtstoel. Twee putti's in een stralenkrans, rond de H.-Geest in de gedaante van een duif. Daaronder symbolen van de Dood en werktuigen van de kruisiging.

Jos Lauwers houdt er in zijn boek *“Zeven eeuwen heerlijkheid Perk-Elewijt”* uitgegeven in 1997, inzake deze biechtstoelen een andere mening op na die luidt als volgt (blz. 526):

“ In juni 1878 werd te Elewijt een tridium gehouden, door zowat 900 gelovigen bijgewoond. Twee oudste biechtstoelen tegen buitenmuren kruisbeuken en daarom later aangevuld met twee nieuwe in zijbeuken. Oude in eikehout –Lod. XV, links in bekroning twee engelenkopjes naast H. Geest (duif) symbolen van de Dood en werktuigen van de kruisiging (zie foto’s 1 en 2) rechts idem naast driehoek Alziend Oog en kraaiende haan (menselijke zwakheid) (zie foto’s 3 en 4).

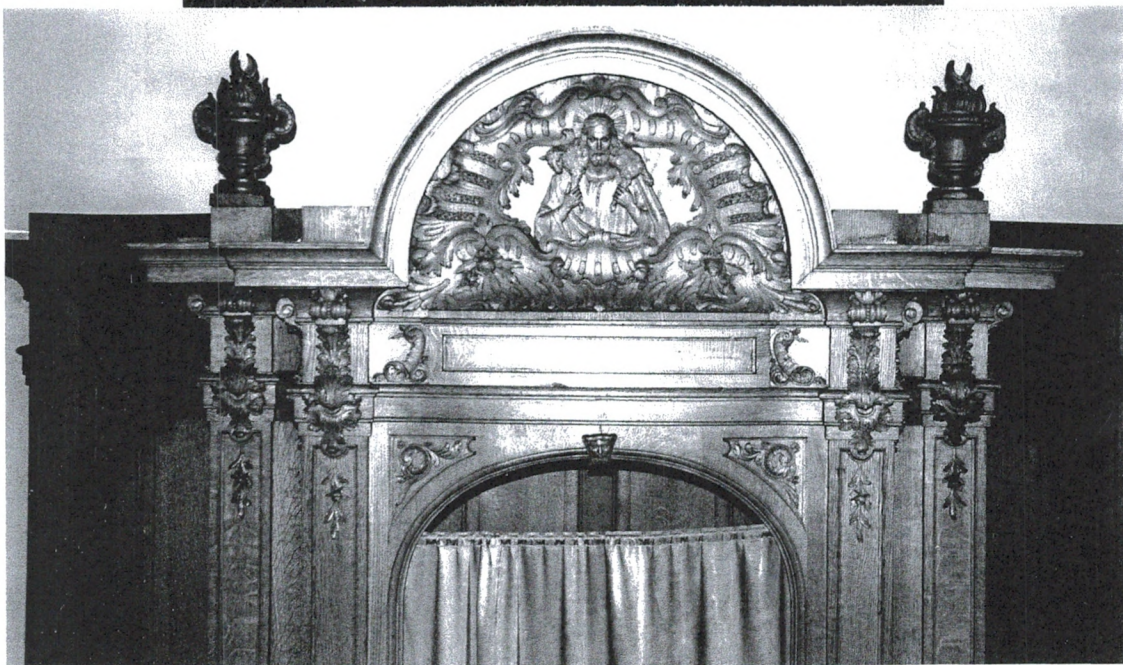
Nieuwe (biechtstoelen) in eik – Lod. XV – op 1.1.1880 geschonken door Hubertus van Aerschodt; 1. in bekroning Goede Herder en r. H.-Petrus (sleutelmacht)” (zie foto’s 4, 5, 6 en 7).

Foto's 3 en 4. Biechtstoel in de rechter kruisbeuk: zoals foto 1.
Bekroning van deze biechtstoel. Twee putti's in een stralenkrans rond de Driehoek Alziend Oog.
Daaronder de kraaiende haan, symbool van de menselijke zwakheid.

Foto's 5 en 6. Biechtstoel in de linker zijbeuk. Stijl Louis XV. Eik, met lambrizing. In 1924 geleverd door Victor Onckelinckx uit Leuven.
Bekroning van deze biechtstoel. De Goede herder.

Foto's 7 en 8. Biechtstoel in de rechter zijbeuk: zoals foto 5.
Bekroning van deze biechtstoel: de H.-Petrus (sleutelmacht).

GEMEENTE ELEWIJT

KERK VAN DEN H. HUBERTUS

TEKENING VAN DE DIECHTSTOELEN

KRUISKOOR

ontworpen 27 July 1926

Karel Toussaint
Instituut

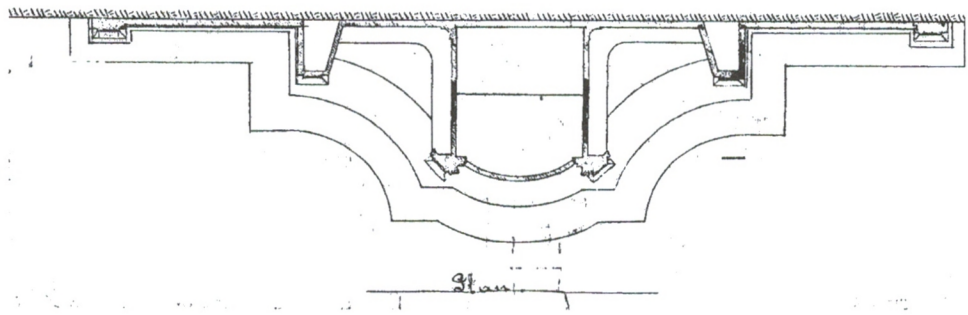
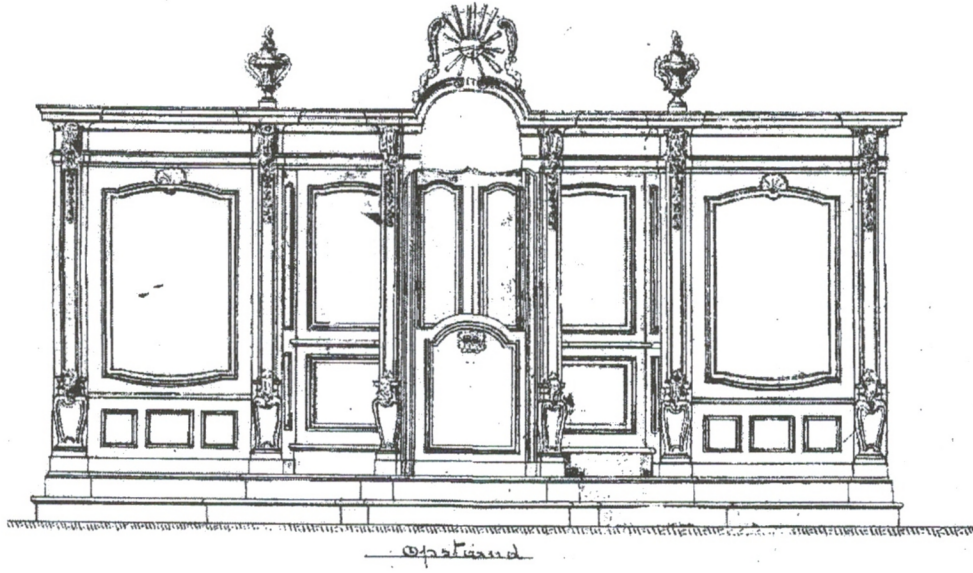
Gezien door de Koninklijke Commissie
voor de Monumenten en de Landschappen in
zijne zitting van 4 Oogst 1926.

voorbehouden. Vermeld in het
verslag van 9 Oogst 1926. N° 6969.

De Schrijver,

De Voorzitter,

M. H. A. van der ...
L. J. ...

GEMEENTE ELEWYLT
 KERK VAN DEN H. HUBERTUS
 TEKENING DER NIEUWE BIECHTSTOLEN
 ZIJBEUKEN

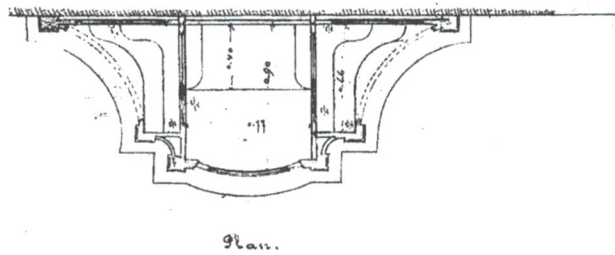
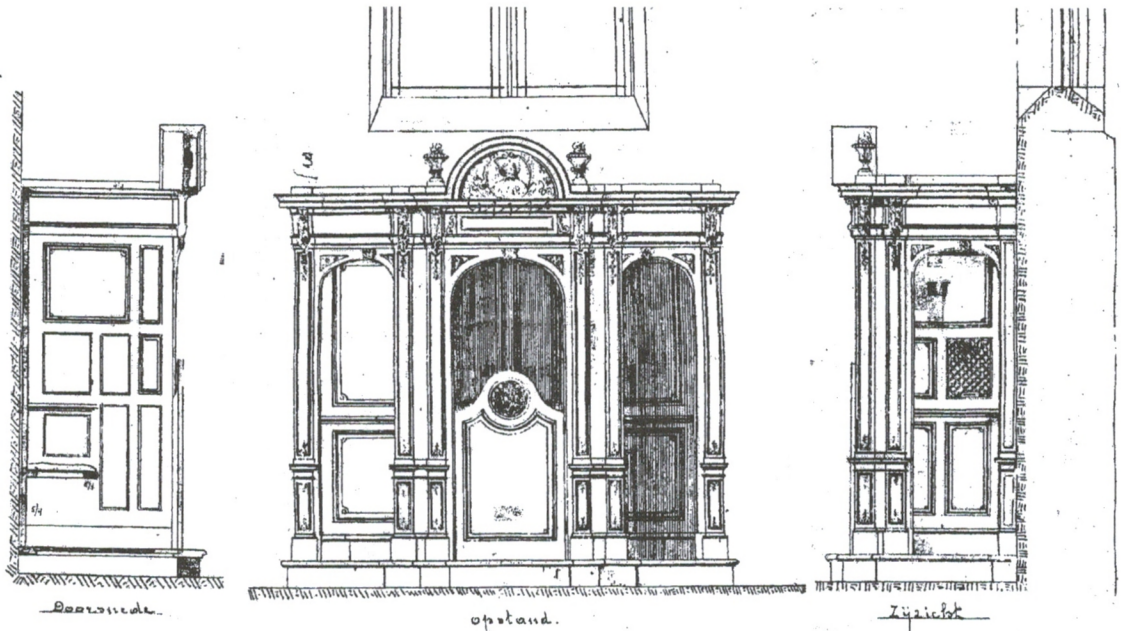
Antwerpen 2 July 1928

Paul Boey
 bouwmester

Gezien door de Koninklijke Commissie
 voor de monumenten en de landschappen in
 zijne zitting van 4 Oogst 1928.

voorbepalingen gedaan en vermeld in het
 verslag van 30 Oogst 1928. Nr 6969.
 De Schrijver, De Voorzitter,

J. Haubas
Raymond L. de

Deze twee versies zijn niet met elkaar in overeenstemming en bovendien niet correct vermits vaststaat dat in 1924 door Victor Onckelinckx uit Leuven twee nieuwe biechtstoelen werden geleverd ter vervanging van twee tijdens de oorlog 1914-1918 verdwenen biechtstoelen.

Hoe zit deze zaak dan eigenlijk in elkaar?

Het uitpluizen van het parochiearchief van Elewijt heeft toegelaten een duidelijk inzicht te krijgen in deze verwarde toestand. De verwijzingen tussen haakjes in de onderstaande tekst duiden de bronnen aan uit het parochiearchief die werden geraadpleegd en die op de lijst in bijlage worden opgesomd.

Tijdens de eerste maanden van oorlog 1914-1918 heeft Elewijt, waar fel werd gevochten tussen Belgische en Duitse troepen, erg geleden onder een brutale Duitse bezetting: er werden burgers gefusilleerd, de kerktoren werd gedynamiteerd en het kerkmeubilair grotendeels vernield of beschadigd, ondermeer de biechtstoelen en de communiebank. (Reg. 2, blz. 247)

Onmiddellijk na het beëindigen van de oorlog werd de procedure in gang gezet voor het herstel van de oorlogsschade en op 2 juli 1923 werd door bouwmeester Karel Toen van Antwerpen een tekening gemaakt van de nieuwe biechtstoelen voor de zijbeuken (zie plan 1). Hij tekende eveneens de bestaande biechtstoelen om een vergelijking mogelijk. (zie plan 2). Met zijn brief van 20 juli 1923 liet het Aartsbisdom Mechelen aan pastoor Verlinden weten dat het Diocesaan Comité voor monumenten het ontwerp van biechtstoel en communiebank had onderzocht.

De leden van dit Comité waren van mening dat het ontwerp van biechtstoel voldoening gaf alhoewel zij toch spijt uitdrukten dat gebrek aan geldmiddelen niet toeliet zich aan het model van de bestaande biechtstoelen te houden. (K. 68).

Voor het ontwerp van communiebank waren ze zeer kritisch (trouwens niet volgens dit ontwerp uitgevoerd). (zie plan 3).

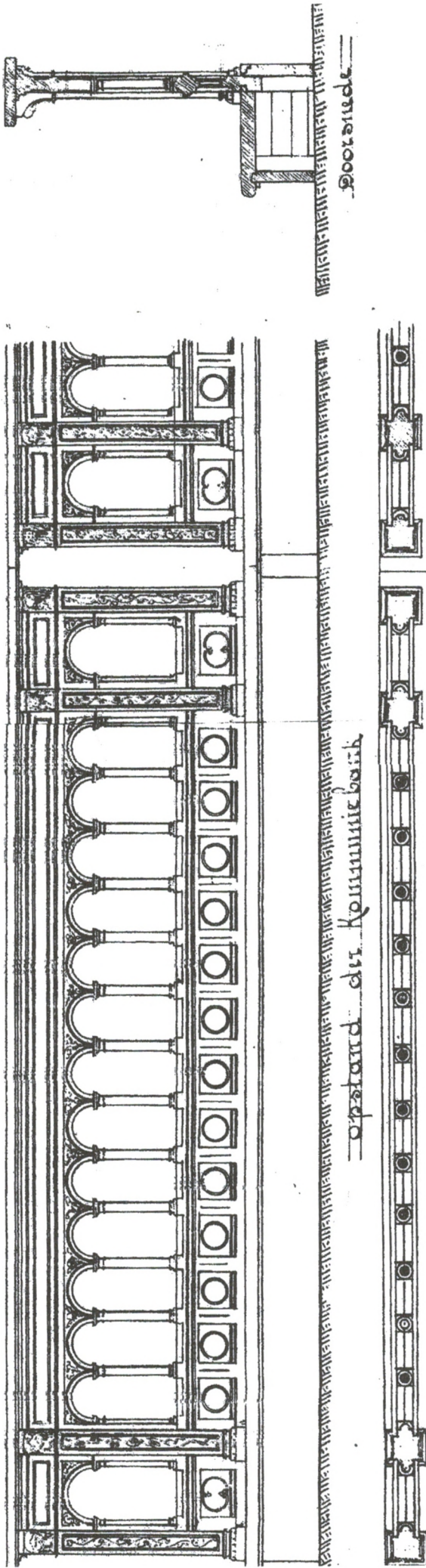
De levering van het kerkmeubilair (waaronder de biechtstoelen) werd door de Staat toevertrouwd aan de heer Onckelinckx Victor te Leuven voor de som van 29.450 bef (K. 74); het begin van de werken was vastgesteld op 3 maart 1924 en de voorziene datum van voltooiing was 30 augustus 1924.

In het Register der beraadslagingen van de Kerkraad (Reg. 2, blz. 264) lezen we dat deze aanbesteding inhield: **2 nieuwe biechtstoelen, de 2 andere te herstellen en een nieuwe communiebank. Het stenen beeld van de H.-Hubertus en de predikstoel te herstellen. De gestoelten en de kerkmeesterbanken, sloten in de sacristie, een kast, dit alles voor de som van 29.450 bef.**

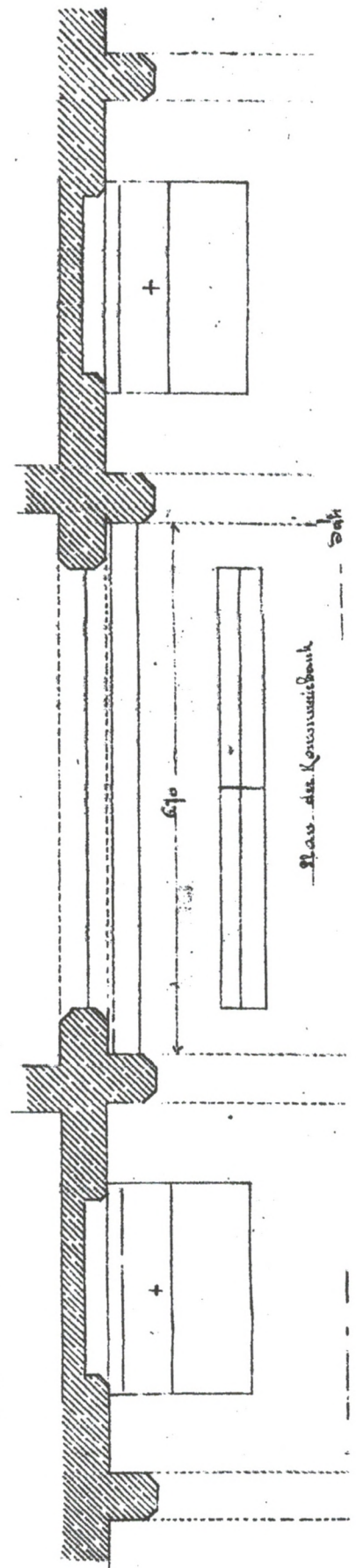
Volgens het proces-verbaal van de voorlopige overname (K. 89) waren de werken voltooid op 15 september 1924; er komt in het P.V. geen detail voor van de uitgevoerde werken.

De biechtstoelen die nu in de twee zijbeuken staan stemmen volledig overeen met het ontwerp van bouwmeester Toen. (zie Plan 1 en foto's 4 en 6) en ze zijn in 1924 geleverd door Victor Onckelinckx. Hier is dus helemaal geen sprake van een gift door Hubertus van Aerschodt op 1 januari 1880!

GEMEENTE ELEWIJT
 HERSTELLING DER KERK
 ONTWERP VOOR KOMMUNIEBANK
 ontworpen 2 Juli 1920 *Karel van der*
Westerhoff

Plaat der Kommunikatiebank

De beschrijving is derhalve als volgt:

Biechtstoel in eik, stijl Louis XV, in 1924 gemaakt door Victor Onckelinckx uit Leuven – links, in bekroning Goede Herder en rechts, H.-Petrus (sleutelmacht).

De twee biechtstoelen in de kruisbeuken stemmen volledig overeen met de tekening die bouwmeester Toen maakte op 2 juli 1923 (zie Plan 2) maar gaat het hier misschien om de biechtstoelen geschonken door Hubertus van Aerschodt – zoals vermeld in het in de aanvang geciteerd fotorepertoire – of om oudere exemplaren?

Zoals Jos Lauwers opteren wij voor de tweede mogelijkheid.

Vooreerst de vaststelling dat de "Inventaire des objets d'art d'édifices publics – arr. De Bruxelles – 1904 – p. 98 vermeldt: Deux confessionnaux en bois de chêne Louis XV – 18ième siècle ».

Verder hebben we de hand kunnen leggen op een uiterst gedetailleerde rekening van de plaatselijke schrijnwerker Antoon Juliens die de biechtstoelen « van Aerschodt » gemaakt heeft.

1873

Ant. Juliens schrijnwerker van Antwerpen en Leuven. 2 biechtstoelen
voor de kerk van Olschrijn als volgt:

1873	Dagen		33 Cent per uur	Francs Cent
November	2,30	Antoon aan biechtstoel 4 1/2 vooten kanaal 1/4 in 12 luss-		
"	"	5 1/2 vooten kanaal 6/4 a 18 luss	6	17 67
December	2,7	Antoon Peer en Suske aan id 16 vooten 1 1/4 1/4 lijn	29	14 73
"	"	Antoon id id id	121	39 93
"	"	80 vooten 1/2 diem 14 vooten 1/4 3 vooten 1/4 1/2 ond lijn 10 rijen zandpapier		10 38
"	9,14	Antoon Peer en Sus	73	30 69
"	"	2 charnieren 1 schiif 32 rijen 1/2 pond nag lijn zandpapier		3 07
"	"	32 vooten 1/4 1 1/2 vooten 6/4 20 vooten 1/2 diem		7 07
"	16,21	Aan fabricaten van biechtstoel 1/4 nagelen betaald aan beeldhouwerij	5 1/2	1 91
1874	Feb. 3,8	Antoon Peer en Sus aan id 9 vooten 1 1/4 63 vooten 1/4	101	42 87
"	"	19 vooten 1/2 diem 10 1/4 vooten 1/4 a 11 Cent 1 pond nagelen		13 67
"	10,15	Antoon Peer en Sus aan id	36	11 88
"	17,23	id id 4 1/2 vooten 1/4 5 vooten 6/4 8 1/2 vooten 1/4	90	36 58
"	"	13 grote rijen 1 pond spullen 1/2 pond lijn 2 blaren zandpapier		1 39
"	"	charnieren schiif en rijen		1 77
Maart	24,1	Antoon Peer en Sus 7 vooten alom 1/2 diem 1 pond nagelen	55	19 17
"	"	3 blaren zandpapier 1/2 pond lijn 8 charnieren		2 30
"	3,8	Aan fabricaten van biechtstoel en ander betaald aan beeldhouwerij	12	3 96
				37 00
				Totaal francs, 332, 98

1874

1879

Marcelus Juliens geschild: en geleverd voor de kerk van Olevyn aen twee
nieuwe biechtstoelen ten jaere 1800 aetst en negen en teventig: als volgt:

Def: 18.107 23.	Marcel geschild. 59 wien a 30 centen	17 70
	15 pond grys geel en zwart = 7.50. 1 1/2 p. menie = 90 cent.	8 40
	1 1/2 liter lyn olie = 1.50 fr. 1 liter terpentijn = 1.40 fr.	2 90
	1 pond stypverf. 30 cent. 1/4 liter seetijf = 75 cent.	1 05
	5 bladen Landpapier = 50 cent. eik kolour = 1.00 fr.	1 50
Maart 17.24	Marcel gewerk aen de biechtstoelen in verschawen yomen	22 00
	2 pond menie = 1.10 fr. 1/2 liter lyn olie = 50 cent.	1 60
	5 pond grys = 2.50 fr. 3 bladen Landpapier = 30 cent.	2 80
	1 pond stypverf. = 30 cent. 1/2 liter lyn olie	80
	1 1/2 liter terpentijn = 2.10. 9 pond geel en zwart = 4.50	6 60
	1 1/2 liter bruine verf = 6.00 fr. druyod a eik verf = 1.00 fr.	7 00
	te samen	77 35
	Zeven en teventig franken 35 centen	

Marcelus den 27 July 1879 M. Julien

K 11

Uit deze rekening (K. 10) blijkt dat bijna uitsluitend "Canadahout" (Canadese populier, een houtsoort van mindere kwaliteit die helemaal niet geschikt is voor sculpteerwerk) werd gebruikt om deze biechtstoelen te maken. Nergens is er sprake van eikenhout terwijl de huidige biechtstoelen in de kruisbeuken wel degelijk uit eik vervaardigd zijn. Bovendien is er een gedetailleerde rekening van de schilder Marcelus Juliens (K. 11) waarop we in totaal 29 pond grijze, gele en zwarte verf aantreffen, kennelijk om het gebruikte Canadahout te bedekken, en ook een weinig "eik kouleur".

Er werd overigens naar een goedkope oplossing gezocht want de kerkfabriek was, vooral sedert de wederopbouw van de kerk, slecht bij kas. In het Register der Beraadslagingen van de Kerkraad (Reg. 2) vermeldt het verslag van de zitting van de eersten zondag van januari 1880 het volgende: "Om rede van de groote kosten welke de Kerk gedaan heeft en nog te doen heeft, nemen de Kerkmeesters met dankbaarheid aan het aanbod van den heer onderpastoor (van Aerschodt) die de biechtstoelen welke onlangs gemaakt zijn, van zijn geld laat betalen". Vermits geen van de huidige biechtstoelen beantwoorden aan de kenmerken van de biechtstoelen "van Aerschodt" zoals die blijken uit de stukken K. 10 en K. 11 mogen we besluiten dat het deze biechtstoelen zijn die in 1914 verdwenen zijn.

De oude biechtstoelen, langs beide zijden achteraan in de kruisbeuken opgesteld, hebben een lange geschiedenis achter de rug, wellicht langer dan in de voormelde publicaties is aangeduid.

Er wordt voor de eerste maal uitdrukkelijk over deze biechtstoelen geschreven in de "*Visitaciones decanales*" (Archief Aartsbisdom V. 59) (D. 1) van het jaar 1701 waar onder Titulus II – De ecclesia et eius ornata vermeld wordt dat er twee biechtstoelen zijn (Sunt duae sedes confessionales cum debita distinctione per cancellas inter confessorium et poenitentium).

Hier wordt duidelijk de klassieke biechtstoel beschreven, namelijk een meubel waarin een zitplaats is aangebracht voor de priester (die de belijdenis aanhoort en de absolutie geeft) en daarvan gescheiden door een houten wand met traliewerk, een knielbank voor de gelovige die wil biechten. Dergelijke biechtstoelen werden algemeen gebruikt sinds het Concilie van Trente (1545-1563), terwijl men tevoren in een vrije ruimte biechtte (Winkler Prins, 1971, Deel 3, blz 760).

In de verslagen van de vorige decanale visites, die teruggaan tot 1565, (D.1) is af en toe vermeld dat de biecht volgens de voorschriften geschiedt maar er is nergens sprake van biechtstoelen.

Dit is wel het geval in het verslag van de decanale visite van april 1732 waarin geschreven is dat de biechtstoelen reglementair zijn (Sedes confessionales ordinate sunt, secundum Decreta Eminentius).

Dit wordt nogmaals bevestigd in het verslag van 1734 waarin er sprake van drie biechtstoelen: Tres sunt sedes confessionales ordinate secundum Decreta Archiepiscopalia (D. 1).

Met de derde biechtstoel wordt waarschijnlijk de biechtstoel bedoeld die in de sacristie stond opgesteld om de biecht te horen van hardhorige gelovigen.

In de kerkrekeningen (R.3) vonden we nog de volgende vermelding: Betaelt aan Petrus Verhulst de somme van twee guldens en twee stuyvers over reparatie aan de biechtstoelen in deze kerk als blijkt bij quitte de date 5 8ber 1770.

In de kerkrekeningen (R.4) tot (R. 18) – (1863) is geen enkele uitgave meer vermeld betreffende biechtstoelen, noch voor aankopen noch voor herstellingen.

Pastoor Schooffs heeft het in zijn correspondentie in verband met de plannen voor de nieuwe kerk van Elewijt in 1845 herhaaldelijk over de biechtstoelen die in de kruisbeuken moeten geplaatst worden (K 2, K. 3, K. 4). Hij schrijft ondermeer: "*de bigtstoelen zijn fraay*" (K. 3) en "*De bigtstoelen zijn zeer schoon en verdienen wel bewaerd te worden*" (K.4). Er werd lang over de plannen gepalaverd om de kosten te drukken maar de kruisbeuken kwamen er uiteindelijk toch en de biechtstoelen werden daar opgesteld.

In het dagboek der ontvangsten en uitgaven der Kerkfabriek van Elewijt over de jaren 1849 tot 1891 (Reg. 3) treffen we nog de volgende uitgaven aan:

- 29 10ber 1851: aan M. Beeckman voor kuyschen der schilderij en vernissen der gestoelte en bigstoel 61.00 fr
- 5 10ber 1858: aan Tambuyser voor beeldhouwwerk aan predikstoel, bigtstoelen en orgelkast 130. 00 fr
- 10ber 1858: aan Ch. Juliens voor werk aan predikstoel en biechtstoelen 54.10 fr
- 20 July 1859: aan Ch. Juliens voor reparatie aan stoelen, biechtstoelen en altaren 169.27 fr
- 27 8ber 1859: alsnog aan Tambuyser voor opleg zijner werk 17.86 fr

Behalve de twee rekeningen in verband met de hiervoor vermelde biechtstoelen “van Aerschodt” (zie K.10 en K. 11) is in dit register geen enkele inschrijving meer betreffende de biechtstoelen.

Zo komen we dan tot de oorlogsperiode 1914-1918 waarover we het eerder hadden en de herstelling van de oorlogsschade waarover de stukken aantonen dat de voornoemde Victor Onckelinckx de oude biechtstoelen hersteld heeft maar meer gegevens daarover zijn niet bekend.

De versie van Jos Lauwers dat het hier om de oude biechtstoelen gaat is dus correct maar uit bovenstaande uiteenzetting blijkt dat de beschrijving moet worden bijgesteld en wel als volgt

- ❖ de datering moet zijn 17de eeuw, waaruit volgt dat de stijl niet Louis XV kan zijn maar barok, wat ook mag blijken uit de bekroning die bestaat uit typische barokelementen, namelijk twee putti's (en geen engelenkopjes) in een stralenkrans (zie foto 2).

Terloops weze nog vermeld dat zowel in het voornoemde fotorepertorium van de provincie Brabant als in het geciteerde werk van Jos Lauwers (blz. 526) de communiebanken worden vermeld als vervaardigd door Hendrik Peeters-Dievort van Turnhout in 1868.

Deze communiebanken werden echter in 1914 vernield en de huidige werden in 1924, zoals hoger vermeld samen met de biechtstoelen en ander kerkmeubilair geleverd door Victor Onckelinckx uit Leuven. (zie foto's 9 tot 12).

Waaruit blijkt dat exacte inventarisatie en datering van kerkmeubilair geen eenvoudige zaak is en een minutieus (tijdopslopend) onderzoek vergt van het parochiearchief, met het risico dat sommige zaken toch nog onduidelijk blijven bij gebrek aan bewijsstukken. Anderzijds is het de moeite waard om bepaalde details recht te zetten omwille van het feit dat in vele publicaties zonder verder onderzoek gegevens worden overgenomen uit geschriften die als betrouwbare bronnen worden beschouwd, zodat een originele fout steeds wordt herhaald.

Geraadpleegde documenten uit het parochiearchief Sint-Hubertus Elewijt.

1. Rekeningen van de kerkfabriek over de periode 1750 tot 1938. (R.1 tot R. 134).
2. Kerkgebouw voor de periode 1845 tot 1928. (K.1 tot K. 117).
3. Decanale bezoeken – Verslagen en not's over de periode 1565-1792. (D. 1).
4. Register Beraadslagingen Kerkenraad 1 april 1832 – 13 oktober 1858. (Reg. 1).
5. Verslagen der zittingen van den kerkenraad 15 oktober 1858-3 april 1932. (Reg. 2).
6. Dagboek der ontvangsten en uitgaven van de Kerkfabriek van Elewijt van 1 januari 1849 tot 1891. (Reg. 3).

Foto 9. Communiebank (linker gedeelte) Eik. In 1924 geleverd door Victor Onckelinckx uit Leuven. Het snijwerk beeldt de offergaven uit: wijnranken met druiven en gevulde korenaren.

Foto 10. Centraal gedeelte van deze communiebank: twee engelen in aanbidding voor een kelk met hostie in een stralenkrans.

Foto 11. Communiebank (rechter gedeelte): zoals foto 9.

Foto 12. Centraal gedeelte van deze communiebank: twee engelen in aanbidding voor het Lam van de Apocalypsis.

DE GEPLEKTEN.

Roger Van Kerckhoven

Zemst - 2000

In 1798 barste de Boerenkrijg los, onze voorouders grepen naar de riek of het geweer om hun tradities te verdedigen. Wordt die stelling niet een beetje veralgemeend? Was iedereen bereid om de wapens op te nemen? Was dat wel de beste manier om de Fransen van mening te doen veranderen?

Wat er elders gebeurde hebben we niet onderzocht zodat onze besluiten alleen voor de plaatselijke toestanden gelden maar we zijn er zeker van dat meerdere conclusies voor een ruimer gebied van toepassing zijn.

De invloed van de Brabantse Revolutie anno 1789 is veel groter geweest dan algemeen wordt aangenomen. Hoewel de Vonckisten het onderspit moesten delven vonden hun ideeën veel sympathie bij een groot deel van de bevolking.

We moeten ons voorstellen dat, zelfs in de achterlijke Nederlanden, de Verlichting ook zou zijn doorgedrongen zonder de Franse inval. Heel wat toestanden zoals het leenrecht zouden ook afgeschaft zijn zonder Franse wetten.

Dit doet ons besluiten dat in de Zuidelijke Nederlanden een deel van de bevolking klaar was om een nieuw bewind te aanvaarden. Wat Jozef II zonder geweld had willen veranderen, zou de Republiek met ijzeren hand aan zijn onderdanen opleggen.

Het priesterschap op het einde van de achttiende eeuw was beladen met een aantal voorwaarden die ervoor zorgden dat de selectie voorbehouden bleef aan kapitaalkrachtigen. Wanneer een rijke pachterzoon naar het seminarie trok, dan wisten de ouders reeds hoeveel ze moesten sparen om "*den priesterlijke titel*" te kunnen kopen. Na het slagen in de studies aan het seminarie konden alleen die theologanten priester worden die een som van ongeveer 300 gulden courant neertelden. Dat was een heel bedrag die weinig dorpsgenoten konden betalen en die uit eigendom moest voortvloeien. Het contract tussen de ouders en het seminarie werd bij een notaris verleden.

Dergelijke selectie maakte dat de groep die een priestertitel haalde, vrij homogeen was. Het gedachtegoed van de pas afgestudeerden was beïnvloed door de turbulente periode tijdens Jozef II. Zij stonden meer open voor nieuwe ideeën dan hun oudere confraters. Dit zou leiden tot grote meningsverschillen maar het is dank zij hen dat ons land sommige kerkgebouwen bewaarde hoe paradoxaal dat ook mag klinken.

Het aanduiden van parochiepriesters gebeurde door de aartsbisschop of door de bisschop van het bisdom. De kandidaten voor de openstaande betrekking moesten hun kandidatuur te kennen geven. Zij werden op het bisdom ontboden voor een "*concours*".

"Bij concours van den 13 mey 1777 syn alhier op den 19 der selver maendt in het Artsbisschoppelyk Palleys uyt geroepen de naer volgende Heren tot de openstaende Pastoryen dezer Arts-bisdoms Semps, den Eerw. Heere De Ceulenaer nu Onder Pastoor ..."

Wekelijks Bericht Mechelen

Grote *-leesrijke-* parochies hadden een pastoor en een onderpastoor. Over het algemeen bleven de onderpastoors niet lang aan dezelfde parochie verbonden. Wanneer er een plaats vrijkwam in een betere parochie vroegen zij hun overplaatsing aan. Jongere mensen met nieuwere ideeën hadden het vaak moeilijk met de traditionele parochiepriesters.

We nemen aan dat wat in het kanton Sempst gebeurde vrij uitzonderlijk was maar precies door de speciale omstandigheden komen we meer te weten over wat elders zich achter gesloten deuren afspeelde.

Het begon met de verkiezing van een kantonnaal bestuur rond nieuwjaar 1795. Notaris J. Verstraeten, meier van Sempst, had zich kandidaat gesteld voor het presidentschap van het kanton. Commissaris Bouteville liet hem per brief weten dat zijn kandidatuur niet weerhouden werd. De commissaris vermeldde geen reden.

In diezelfde brief schrijft hij: "*nommé à cette place le citoyen Vandenberg homme de lettres de la commune d'Elewyt.*" ARAB.

Waarom hier "*homme de lettres*" werd vermeld is niet meteen duidelijk. Ofwel had Vandenberg zijn ambt opzettelijk verzwegen, ofwel waren er afspraken gemaakt om de commissaris om de tuin te leiden. De onderpastoor van Elewijt werd in ieder geval aangeduid als president van het kanton Sempst. Welke redenen hij ook mocht gehad hebben: hij was een man van zijn tijd met ambities.

Een paar dagen later wordt de beslissing ongedaan gemaakt door de commissaris met als reden: "*ne peut remplir ses fonctions pour cause d'incompatibilité*". ARAB

Het is wel eigenaardig dat de commissaris met geen woord rept over het feit dat Vandenberg onderpastoor was.

Dat er in Elewijt als gevolg van de Brabantse revolutie en het Vonckisme belangstelling was voor het Franse regime is overduidelijk.

De notaris van Sempst werd niet aanvaard maar de notaris van Elewijt, Jean Baptist De Coster wist wel zijn slag te slaan. Hij slaagde erin om zich te laten benoemen als vrederechter in het kanton Sempst.

*"...Juge de paix ... Jean Baptist De Coster,
chef-Mayeur d'Herenthals, domicilié à Elewyt..."* ARAB

De 4 assessoren van het vredegerecht kwamen allen uit Elewijt. Zij kwamen alle vier uit de burgerij: L. J. Sloots, J.B. Gods, J.B. Spruyt en P. Spruyt.

Notaris De Coster was tijdens de Brabantse Revolutie foerier geweest van Vonck. Hij werd achteraf opgesloten in een gevangenis te Brussel. Dit, volgens zijn eigen schrijven, heeft een diepe indruk op hem nagelaten. Dat hij zich zou revancheren is aannemelijk.

Om de slogans LIBERTE en EGALITE te realiseren moesten de bestaande machten afgeschafte worden. De Kerk zou aan deze maatregel niet ontsnappen.

"L'église n'a point de territoire, elle est dans l'Etat et non l'Etat dans l'église." Dit besluit van de Conventie was klaar en duidelijk.

Voor er bij ons maatregelen werden genomen was de kerkvervolging in Frankrijk al volop bezig. Om de priesters hun macht te ontnemen werd hen een eed opgedrongen waardoor zij ondergeschikt werden aan het bestuur. De formulering ervan wijzigde verscheidene keren.

In ons land vaardigde het Directoire op 26 januari 1797 volgende eed uit:

“Je reconnais que l’universalité des citoyens français est souveraine et je promets soumission et obéissance aux lois de la république”.

Het uitvaardigen van besluiten en wetten overspoelde de plaatselijke besturen. De meeste afkondigingen werden zonder meer geklasseerd. Het is ons niet bekend dat er een priester deze eed heeft afgelegd. Het centrale bestuur liet begaan maar werd ongeduldiger.

Op 6 september 1797 verscheen een nieuwe formulering die bekend zou worden als de eed van haat:

“Je jure haine à la royauté et à la monarchie et je promets attachement et fidélité à la république et à la constitution de l’an III.”

Dit keer kwam er wel reactie. Aartsbisschop Frankenberg reageerde met een officiële verklaring. Hij wilde daarmee het voorbeeld geven aan zijn ondergeschikten.

*“Ik verbied my positievelyk van eenen eed van haet te doen, het sy dat dezen haet zig rapporteert aen den persoon van eenen koning ...
... het koningschap in zig goed synde ende door God zelfs ingestelt synde, kan geen voorwerp van haet syn..” SAM*

Het verbod van de aartsbisschop stelde vele jonge priesters een dilemma: de parochie redden door de eed af te leggen of onderduiken.

Commissaris Collin schreef een brief aan pastoor De Ceulenaere waarin hij stelde dat hij de eed moest afleggen of dat hij uit zijn ambt zou ontzet worden.

*“Le citoyen De Ceulenaere cidevant ministre de culte Romain de la comunne de Sempst:
“... Je vous ai interdit au nom de la loi de poursuivre votre ministère jusqu’à vous avez preté le serment ...”*

De pastoor twijfelde geen ogenblik aan zijn besluit: hij zou de eed niet afleggen. Dit betekende meteen dat de kerk zou gesloten en verzegeld worden. De kans dat het gebouw werd aangeslagen en verkocht was reëel.

Zijn onderpastoor Van der Borch was het niet eens met de pastoor. De pachterszoon uit het pachthof 't Sfoor (Ebeeck) was het daarmee niet eens. Hij was bereid om de eed af te leggen zodat de kerk open kon blijven. Hij wist nochtans dat hij hiermee door de kardinaal uit zijn ambt gezet zou worden. Misschien had de onderpastoor de invloed van depastoor onderschat. De parochianen wilden geen onderpastoor die de eed had afgelegd.

“naer dien gedaen te hebben, werd hy veragt van al 't volk van Sempst, soo verre dat hy met klicken en klacken is opgesteken naer Brussel, alwaer hy zig heeft laeten plecken in de kerke van Finnisterre.” CH.H.

De pastoor van Finnisterre, in de Nieuwstraat in Brussel, was een vooruitstrevend Vonckist. In 1792 werd hij als volksvertegenwoordiger verkozen.

Priesters die de eed hadden afgelegd, en dat zijn er meer dan we vermoeden, moesten op de kerkpoort een afkondiging laten aanplakken. Het gold als bewijs dat zij hun ambt aldaar mochten blijven uitoefenen.

Dit leidde tot het gezegde “*de geplekten*”.

Op 28 november hernieuwden de Fransen het verzoek om de eed af te leggen door al de priesters van het kanton Sempst. Slechts één enkele priester ging op dit verzoek in: de onderpastoor van Elewijt.

“... *est comparu le citoyen Vandenberg, domicilié à Elewyt, lequel en ce conformant à la loi du sept vendémiaire an quatre...*
Nous lui avons donné acte de ce serment et il a signé avec nous”. ARAB

Wat in Sempst gebeurd was, gebeurde ook in Elewijt: de onderpastoor nam de vlucht ondanks het papier op de kerkdeur die een “geplekte” toeliet om de diensten te verzorgen. Vandenberg bleek taaier dan de onderpastoor van Sempst. Hij zocht een onderduikplaats in de onmiddellijke omgeving. Hij werd o.a. in Houtem gesignaleerd.

De pastoor van Elewijt, Vermosen, (Vermoesen?) was vermoedelijk afkomstig uit Epegem. Begin 1798 had hij een onderkomen gevonden bij pachter Terwecoren in Houtem. Hij bleef zijn parochie “*incognito*” bedienen en werd nooit opgepakt. CH.H.

Bronnen:

Het wekelijkse bericht voor de stad en de provincie Mechelen SAM

Het modern archief van Zemst ARAB

Chroniek van de pastoor van Grimbergen CH.H.

Afkortingen: SAM stadsarchief Mechelen

ARAB algemeen rijksarchief Brussel

CH.H. kroniek van pastoor Heylen, abdijsarchief van Grimbergen

Al deze gegevens zijn verwerkt in mijn onuitgegeven werk: *Kroniek van Sempst 1775-1815*.

WERELDOORLOG I – 1914-1918

De vlucht van de familie Meulepas uit Lier

De oorlog barstte de 4de augustus uit.

Evenals het gans land, stond ook de stad Lier in rep en roer door alle soorten van ongewone bewegingen van mannen, paarden, wagens enz...

In de nabijheid van de artilleriekazerne op de Vaartlaan, waar wij woonden, was er bijzonder veel rumoer dag en nacht, zodat wij besloten, daar het toch vakantie was, voor een paar weken, dan immers zouden de legers wel doorgetrokken zijn, naar een rustiger oord te verhuizen.

Ieder bereidde een kleine handvalies, waarin het nodige werd geborgen; en, na aan de grond onze waarden, zilverwerk en juwelen te hebben toevertrouwd, vertrokken we op donderdag, 20 augustus, naar onze West-Vlaamse kust: ik, Philomene, Antoine en Maria, Jozef en Gusta, die zich iedere dag aan de geboorte van een kind verwachtte, en hun twee kinderen Jos en Paul.

Jan, die alle ogenblikken bij het leger kon opgeroepen (inlijving op 22 september 1914) worden, bleef thuis met Mie, de meid. Zij konden dan ook de Belgische soldaten ontvangen, die te logeren zouden zijn.

Zeer veel vluchtelingen van Leuven en omstreken, waar de Duitse legers naderden, troffen wij in de trein aan. Tegen de avond kwamen wij te Brugge aan, waar we overnachtten. De volgende dag trokken we door naar Knokke. De reis was regelmatig afgelopen. Veel vreemdelingen waren reeds hier, zodat we met moeite een pensioenhuus vonden. We werden eindelijk bij Mevrouw Deswert aangenomen. Later gingen we over naar de villa Maria, bij Mijnheer Poot-De Langhe, Lippenslaan.

Op de 3de september keerde Jozef, door het gemeentebestuur van Lier teruggeroepen, weer naar Lier met Gusta en hun twee kinderen. Zij kwamen de 1ste oktober terug, daar sedert de 29de september de stad Lier beschoten werd door de Duitsers.

Ondertussen, naarmate de vijandelijke legers Antwerpen naderden kwamen meer en meer vluchtelingen te Knokke aan, en begon iedereen er aan te denken er zich maar te vestigen. Na lang zoeken huurden we een bemeubeld huis, "*de villa Ide*", toebehorende aan de notaris Ide van Kortrijk, voor 100 bef per maand. We betrokken ze dinsdag 6de oktober.

Intussen rukten de Duitsers immers vooruit en de stad Antwerpen kan iedere dag vallen. Henri, die sedert de 4de augustus bij het leger diende, bevond zich als aalmoezenier te Oostende. Hij liet ons verwittigen, dat, ofschoon er nog geen haast was, wij ons stilaan konden voorbereiden om naar Engeland over te steken. Reiskaarten werden te Oostende gehaald; we verhuurden onze villa door aan de heer Arras-Vanden Brande van Lier, en op zondag 11 oktober, te 13 uur vertrokken we per tram naar Oostende.

Onderweg vernamen we van twee Belgische soldaten, dat Antwerpen de 9de gevallen was en dat het Belgisch leger naar Frankrijk vluchtte.

In Oostende heerst een ongewone drukte: vluchtelingen, leger met al wat er bij hoort, was samengestroomd. Met grote moeite vonden wij er nachtverblijf.

De andere dag, te 6 uur begaven wij ons naar de vertrekplaats van de boot "Jan Breydel" die om 8 uur afreizen moest. Geen middel om het vaartuig te bereiken. Door toedoen van Henri geraakten we langs een bijzondere ingang binnen en... we waren gaaf en veilig aan boord. Er waren ongeveer 1200 reizigers op het vaartuig. We hadden een prachtige overvaart; niemand van ons was onpasselijk. Te 10 uur vertrokken we uit Oostende en om 2 uur kwamen we te Folkenstone aan.

Na al de pleegvormen volbracht te hebben, door het Engels Staatsbestuur vereist, nazien van onze papieren en onderzoek door de dokters, stapten we te 4 uur aan wal.

Na een kleine verfrissende drank, want sedert de morgen hadden we niets meer gebruikt, begaven we ons naar het Engels vluchtelingen comité, waar we door dames en heren met veel genegenheid werden ontvangen. Wij, ik, Philiomene, Antoine en Maria kregen een goed adres voor nachtverblijf op de Bouverie-Square; Jozef met zijn familie werd naar een leegstaand huis op de Sandgate Road gebracht, dat men voor hen in noeste vlijt bereiden ging.

Ons kosthuis werd gehouden door twee brave, eenvoudige, reeds bejaarde juffrouwen, die hun uiterste best deden om door het weinige Frans, dat ze kenden, zich toch maar te doen verstaan. Wij namen ons ontbijt in ons kosthuis; het middags gingen wij een stuk eten in een Italiaans restaurant "Flessati"; het avondmaal namen wij in het comité. Buiten enige wandelingen binnen en buiten de stad, waren wij in den dag meest bij Jozef.

Folkestone is een kleine haven, aan Het Nauw van Kales gelegen met omtrent 30.000 inwoners. In het midden van de stad treft men vele magazijnen aan. Langs de zee kant en in de omgeving van de stad vindt men fraaie villas. Het klimaat is er zeer gezond. Ook krioelt het er in het seizoen van badgasten. Men spreekt veel Frans. Ruim 30.000 belgen verbleven er tijdens de oorlog.

Wat ons vooral trof, was de weinige orde en reinheid in de winkels, vooral bij de beenhouwers. Dit moet zo wat in heel Engeland door bestaan.

Wat ook onze aandacht trok, was het sluiten van de magazijnen op de woensdagnamiddag. Wij vernamen later dat gans Engeland door de winkels een halve dag iedere week gesloten blijven -de woensdag of donderdag- teneinde aan de winkeliers en hun dienstponeel dan rust te gunnen.

Ook het sluiten op zondag van alle magazijnen trof ons zeer. Wat was het dan doodstil in de stad! Het was of in elk huis een lijk was! Niet de minste beweging van volk, tenzij op de uren van de diensten in de kerken en kapellen der verschillende godsdienstige sekten. (Men rekent dit getal op meer dan 300 in het Verenigd Koninkrijk). De Engelsman vermaakt zich in familie, en houdt zich bezig met lezen of muziek. Wat verschil met het Vasteland.

Wat ons ook verwonderde was de – zelfs soms kinderachtige preutsheid, eenvoudigheid, de grote beleefdheid, de welgemanierdheid, de kiesheid -die nogal eens overdreven wordt¹- welke wij bij klein en groot, rijken en minderen mochten afleiden, sommige beweren dat dit alles niet steeds met rechtzinnigheid gepaard gaat. Eerlijkheid is onbetwistbaar een der hoofddeugden van de Engelsen.

---

¹ Een winkeldochter nam de vlucht, als wij naar een mansonderbroek vroegen. Een aalmoezenier, die in eene dameskomiteit naar vrouwenhemden had gevraagd, kon later niets meer bekomen.

Hierover een paar feiten:

- 1) Wij zagen een boodschapper van een kruidenier zijne korf vol pakjes aan den hoek van een straat neerzetten, terwijl hij in de straat enige pakjes bestelde. Hij mocht zeker zijn dat er bij zijn terugkomst aan de korf niet zou geraakt geweest zijn.
- 2) De melkverkoopster vond op hare weg aan de deur van menig klant of op het venster dorpel de melkpot met het geld onder in de pot. Ze nam het geld, vulde het potje, en de huisvrouw zou haar gevuld potje wel vinden.

Ook de politie is zeer streng op alle oneerlijkheid. Engeland houdt ten zeerste aan haar naam van "*eerlijke natie*". Iemand op een leugen betrapt, wordt in een deftig gezelschap niet meer toegelaten.

De Vrijdag, 16 oktober, werd ons verblijf aangeboden bij een Engelse familie Hill te Hythe-Saltwood op 8 engelse mijlen (12 km) van Folkstone. De andere dag werden wij dan per auto daar naartoe gevoerd. Jozef bleef in Folkstone.

Hythe is een klein, oud zeestadje, van ongeveer 4000 inwoners dat in het seizoen nogal fel bezocht wordt. Buiten het stadje treft men een aantal schone, nieuwe villas aan, gelegen in een prachtige bergachtige landstreek.

Achterzijde van de villa van de familie Hill

Het was in een van deze villas "*Beaken Hill*" genaamd dat we onze intrek namen. Ze was bewoond door de heer en Mevrouw Hill, beiden rond de vijftig, met hun zoon Paul, 18 jaar. Het waren protestanten der Anglikaanse kerk, doch doorbrave lieden, die onze droevige toestand van bannelingen ten volle begrepen, en het ook op alle wijze toonden. Nooit werd er van het verschil van godsdienst gesproken.

Mijnheer Hill, wat ziekelijk, had met zijn broers, een vioolmakerij in Londen. Hij was een goed muzikant componist, die zich ganse dagen met muziek onledig hield. Hij was daarbij, een zeer gezellig, wel onderwezen man, die tamelijk goed Frans sprak.

Mevrouw Hill, dochter van een Londens bankier, was een voorbeeldige huisvrouw, een goed pianiste. Zij verwaarloosde niets om ons verblijf zo aangenaam mogelijk te maken.

Wij werden hier dus uiterst wel verzorgd; dagelijks zelfs ontving ik een Frans dagblad. En dat alles gebeurde steeds met de fijnste takt en de meeste omzichtigheid.

Ik bracht mijn tijd door met wandelen, lezen, brieven schrijven. Philomene en Maria hielden zich bezig met handwerk of vergezelden Mevrouw Hill bij haar aankopen. Antoine vermaakte zich met Paul.

HYTHE, een stad in het graafschap Kent, op de Manche.

Hythe is vermeld in "the Domesdy Survey" en gedurende meerdere eeuwen heeft het nauwe banden met de opeenvolgende koningen en aartsbisschoppen.

Na het Normandisch offensief, werd de naam van "Cinque Ports" gegeven aan de havens van Hastings, Romney, Hythe, Dover and Sandwich in tegenprestatie voor het leveren van manschappen en schepen ter bescherming van het zuid westen kust.

Het oudste "Cinque Port charter" werd geschonken aan Hythe in 1278, tijdens de heerschappij van Edward de Eerste en is bewaard in het stadsarchief met andere charters van Richard de Tweede van 1392 en Elisabeth de Tweede gedateerd van 1575.

De stad Hythe was gedurende honderden jaren een zuidkusthaven, maar in geleidelijke achteruitgang. De haven begon stilaan dicht te slibben, spijs hardnekkige baggerwerken.

De bedreiging van een invasie in de 18de eeuw, in de Napoleontijd. De bedreiging leiden tot het bouwen van de fameuze "Martello Towers" en "The Royal Military canal"

Menige straatnamen in Hythe zijn afkomstig uit die periode. Ook in die periode werd het stadhuis "Magistrates Court" gebouwd. De werken werden beëindigd in 1794, voordien werden alle stadsbesprekingen gehouden in de kerk De raadkamer heeft schilderijen van Hythe, zijn burgemeesters, zijn schouten, zijn baljuws reeds vanaf 1349.

De "Parish" (parochie) kerk is origineel van Normandische structuur. Ze werd uitgebreid in 1175 met een langer schip. De transepten zijn uit de 13de eeuw. Het koor werd herbouwd met een zuilengang en de toren werd toegevoegd. In de 18de eeuw werd het zuiden transept herbouwd en gebruikt voor familiegraven, zij betaalden de kosten.

Bij opgravingen werden graven teruggevonden van de 14de en 15de eeuw eveneens de overblijfsels van een Romeinse haven of "Portus Lemanis". Er zijn de kastelen "Lympe" en "Saltwood" en de ruïnes van de "St.-Mary'skerk" in West-Hythe.

Sir Francis Pettir (1812-1874) vond de schroefas uit, hij woonde in nummer 31 van de High Street

Van mei tot juni 1920 werd er een conferentie gehouden over de betalingschuld van de Duitsers.

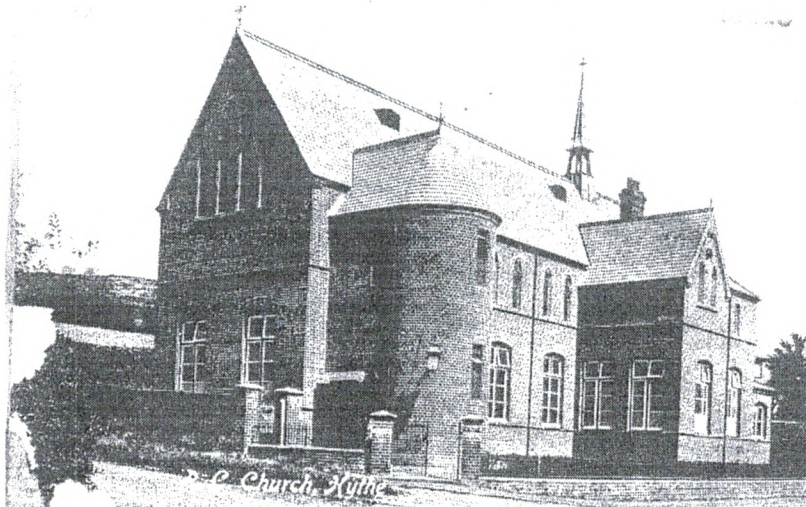
Bijzondere genegenheid mochten we genieten van een zekere heer Keigwin, gepensioneerde ambtenaar van het zeewezen uit Londen. Een zeer kloeke man van 84 jaar, die met twee dienstmeiden een fraaie villa bewoonde op de Hillerest Road, op enige honderden meters van ons verblijf. De brave man gaf zich veel moeite om Philomene en Maria les te geven in tekenen en de Engelse taal. Hij nodigde ons meermaals ter tafel, en nam ons mede naar het een of ander feest in Folkestone.

Mister Keigwin

The house of mister Keigwin in the Hillerest Road

Tussen Hythe en Folkestone bestond er een regelmatige dienst van een diligence motocar. Alle kwartieren was er van beide plaatsen een afreis. Aldus konden wij Jozef en zijn familie, thans behoorlijk gehuisvest, dikwijls gaan bezoeken. We hadden ook het geluk een katholieke kerk te hebben op een kwartier gaan van ons verblijf. De priester was een Ier. Zijn sermoen werd telkens in het Frans herhaald door een Franse priester, de heer Delepine van Arras, ook een vluchteling.

De 25ste oktober 1914 baarde Gusta een dochtertje, "*Frances*" genaamd. Deze gebeurtenis liep zeer wel af. Een comité van Engelse dames gaf in deze belangrijke omstandigheden blijken van bijzondere bezorgdheid. Frances werd gedoopt in de katholieke kerk te Folkestone door de Eerwaarde pater Ladislas, minderbroeder. Antoine was peter en Philomene was meter.

Een paar weken later daarna vormden enige dames van Saltwood een klein comité om Jozef en zijn familie toe te laten zich ook te Saltwood te komen vestigen. Een woonhuis, op een honderdtal meters van ons verblijf werd gevonden, en volop was men bezig de nodige meubelen en gerief te verzamelen, toen opeens door het Engels Staatsbestuur ook deze streek als "*verboden streek*" voor vluchtelingen werd verklaard. Zo viel het schone plan in duigen, en op 22 november vertrok Jozef met zijn familie naar Farnham in Surrey, op 40 Engelse mijlen (64 km) ten zuid westen van Londen.

Ze betrokken de lodge (portierswoning) van een kasteel. Na de eerste moeilijkheden van hun nieuw leven overwonnen te hebben, waren ze er zeer tevreden, en hadden niets dan lof te zeggen van de families Knight en Boschal –vooral van de laatste- die voor hen zorgden.

Bij onze aankomst te Folkstone hadden wij ons adres gezonden aan Gustaaf. Deze was bij het beschieten van Lier op 29 september met Hortense naar Breda gevlucht, doch die waren reeds in het midden van de maand oktober te Lier weergekeerd.

Uit België kregen wij nogal regelmatig nieuws langs tussenpersonen uit Holland: Backer van Ginniken, de koster van Ierseke (Zeeland), den Belgische consul uit Den Haag, de familie Van den Bergh van Duffel die in Tilburg verbleef, en anderen.

Zo vernamen wij van Gustaaf en Florent dat ons huis en het huis van Jozef geheel waren uitgebrand en dat er niets werd gered dan een paar honderd flessen wijn; -dat Florent en Gustaaf onze waarden die wij onder de vloer van het houtkotje geborgen hadden, op 18 november hadden opgegraven, en Florent deze bij de eerwaarde heer. kanunnik Potters te Breda had in veiligheid gebracht ²; -dat het huis van Gustaaf zwaar beschadigd werd en er veel werd gestolen; -dat bij nonkel majoor een of meer bommen huis en inboedel erg hadden gehavend; -dat bij tante Therese een bom merkelijke schade had aangericht; -dat de stad Lier deerlijk van het beschieten geleden had; -dat 700 huizen gans waren vernield en 700 andere gans onbewoonbaar waren, en er overal veel geplunderd was.

Teneinde Henri en Jan terug te vinden, die met het Belgisch leger gevlucht waren, (Henri hadden we laatst te Oostende ontmoet op 12 oktober, en van Jan hadden we het laatste nieuws uit Ieper ontvangen op 8 oktober), waren we overeengekomen dat ieder zijn adres zou zenden naar de Belgische priester Feskens, te Grimsby (Engeland).

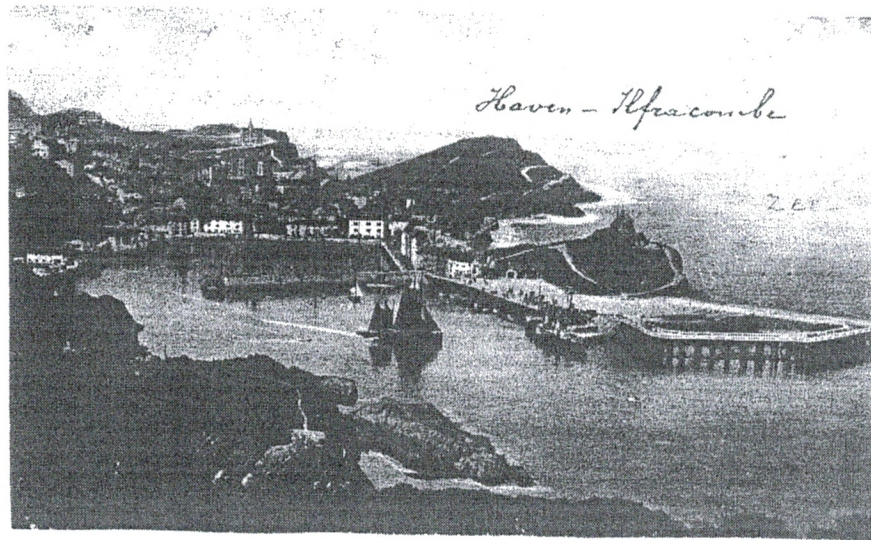
Zo vernamen wij op 4 november dat Henri hoofdaalmoezenier was te Calais. (Hij verbleef er tot oktober 1916, toen vertrok hij naar het front en daar bleef hij tot het einde van de oorlog).

Maar van Jan bleven we, ondanks het aanhoudend zoeken van Henri, zonder nieuws tot de 27 november. – Toen vernamen wij hij in onderricht was in Honfleur, stadje aan de monding van de Seine. (Hij verbleef er tot april 1915, tot hij als ordonnans van zijn aalmoezenier naar het front vertrok, en daar is gebleven tot hij voor het Vaderland sneuvelde op 14 oktober 1918. R.I.P. "*Henri is steeds voor Jan een echt vader geweest. Hij ging hem dikwijls bezoeken en voorzag hem van al het nodige. Hij was een echte bewaarengel, door God aan Jan meegezonden.*"

---

² Deze zijn daar in de beste bewaring gebleven tot maart 1919 (Ginnikenstraat-Breda)

Haven - Ilfracombe

ILFRACOMBE is een oude zeehaven en marktstad, op het kanaal van Bristol. Het is de meest schilderachtige badplaats van het noorden van de kust van Devon. Gelegen over een lengte van 10 mijlen noord west van Barstaple, 5 mijlen noord west van Exeter, en 200 mijlen west zuid van Londen. Het stadje is gedeeltelijk gebouwd op het laagste punt en gedeeltelijk op de steile hoogte. Het bestaat voornamelijk uit een lange straat. De villas zijn gebouwd tegen de helling en de rotsmuren. De parochie van Ilfracombe omvat 5.583 oppervlakte grond, steil oprijzende heuvels langs de kust, veel verspreide boerderijen. Kleine gehuchten zoals Damage, Campscott, Slade, Warcombe en Lincombe

Ilfracombe Capstoneparade

Op de middag van de 23 december 1914 werden wij te Saltwood aangenaam verrast door het bezoek van Gustaaf en Hortense, die, na onzeglijke moeilijkheden en gevaren, de Hollandse grens waren over geraakt, dat er die dag verteld werd, hoeft wel niet gezegd...in de avond vertrokken zij terug naar Folkstone en de andere dag naar Londen.

Ze werden in het Grafton-hotel geplaatst tot de geboorte van een zoontje Joë op 8 februari 1915, dat in de kerk van de eerwaarde paters predikheren te Hampstead bij Londen door de eerwaarde pater Van Rooy van Lier, werd gedoopt.

Nu begon Gustaaf te werken in het hoofdcomité te Londen om de ganse familie bijeen geplaatst te krijgen. Dit gelukte, en dan op 12 maart 1915 vertrokken wij –na een zeer droevig en dankbaar afscheid van de goede familie Hill- naar Ilfracombe, een rein en lief stadje van ongeveer 10.000 inwoners, aan het kanaal van Bristol gelegen, op ongeveer 220 mijlen (350km) 7 à 8 uur trein te westen van Londen.

Om 1 uur uit Londen vertrokken, kwamen we te Ilfracombe aan kort na 8 uur in de avond. In de statie was zeer veel volk, zeer nieuwsgierig om de “*kleine, zwarte Belgen*” zo meenden sommige Engelse te zien. Het stadsbestuur, ter oorzaak van de oorlog, een zeer slecht badseizoen voorziende, had aan het hoofdcomité van de vluchtelingen te Londen gevraagd 400 à 500 Belgen te zenden. Deze zouden dan in de ledig zijnde kosthuizen (boardinghouses) ingekwartierd worden. Wij, met 13 in getal, werden in een klein hotel geplaatst, gelegen op 3 km te Oosten van de stad, op het gehucht Hele, aan een baai in de zee.

Wij waren er niet gelukkig: de reinheid liet veel te wensen; de inrichting was ver van voldoende; het voedsel was slecht bereid en onvoldoende, en wij hadden daarbij veel te weinig vuur, wij allen leden erdoor, maar vooral de kinderen hadden kou. Deuren en vensters sloten zeer slecht. Door de wind werden de tapijtjes in de traphal rond geworpen, en de tapijten in de slaapkamers op en neergeslagen.

Wij hadden ook hier o.m. een paar voorbeelden die aantonen hoe weinig vooruitziende de Engelse in het algemeen zijn, hoe kommerloos zij door het leven gaan. Engeland is immers zo rijk, en zijn koloniën leveren aan zo een kleine prijs verschillende grond- en voedingsstoffen.

Aan hout voor het aanmaken van de vuren was niet gedacht. Na het varkenskot zoveel het toeliet van zijn planken beroofd te hebben, vond de meid niet beter dan een partij nieuwe stoppen in de haard op te hopen, en in het midden daarvan een brandende bougie (kaars) te plaatsen. Om gaten in het tafellaken minder te doen opmerken, werd er heel eenvoudig wit papier onder gestoken.

Evenals wij waren de meeste Belgen over de kosthuizen zeer teleur gesteld. En de vluchtelingen hadden de middelen niet om verteer te maken. Weldra waren er klachten van de Belgen bij het lokaal comité dat zij door de kosthuishouders uitgebuit woelden, in te kleine huizen waren geplaatst, of zich aan de Engelse keuken niet konden gewennen. Er werd dan aan de Belgen toegestaan op hun eigen te gaan wonen en ze kregen de steun van 10 shillings per week en per persoon, geschonken en rechtstreeks uitbetaald door het Engels Staatsbestuur. Dit stelsel verwierf algemeen bijval, en heeft bestaan tot het einde van den oorlog.

Het klimaat is er zeer gezond. De warmte is tussen 7 en 20°. In de winter wordt de koude gematigd door de "golfstream"; in de zomer is de warmte getemperd door de nabijheid van de zee. Fabrieken treft men er niet aan. De bevolking heeft van de bezoekers –in gewone jaren 30 à 40.000- die er het seizoen komen doorbrengen. Behalve al het aangename van de zee met haar wilde rotsachtige oevers en talrijke baaien³, treft men er prachtige wandelingen⁴ aan langs heerlijke wegen en lanen, door lommerrijke valleien en over dicht beboste heuvels, terwijl het oog langs alle zijden lieve villas ontwaard op de toppen of flanken van de heuvelen of in de valleien gebouwd, en met immer groen lover, bloemen en struikgewas omgeven. De bevolking, zeer eenvoudig, was in het algemeen de Belgen zeer genegen. Wij hadden er later talrijke vriendschapsbetrekkingen, waarvan we steeds het dankbaarste aandenken zullen bewaren.

Met het onderricht loopt de bevolking, evenals overigens geheel Engeland door, niet hoog op. Van ernstige studie houdt men weinig. In de meest onderwijs gestichten wordt de meeste tijd besteed aan sport (turnen, dansen, zwemmen), zingen, tekenen, schilderen. Zelfs tot in sommige meisjesscholen worden regelmatig lessen gegeven in het mondfluiten. De bestuurder van een lagere hoofdschool, die ik bezocht, bekende mij dat men in het rekenen de leerlingen met moeite zo ver kon brengen dat ze zich later in het gewone leven konden behelpen.

Moest het ons dan verwonderen een burger juffrouw van bij de 20 jaar te zien op haar vingers tellen om een doodeenvoudige samen telling bij het kaartspel te maken? En een winkelierster te ontmoeten die schoolgerief verkocht, en er maar niet uit geraakte een optelling van enige penny" te maken? Zij verzocht ons het maar zelf te doen, en was zeer verwonderd dat we zo spoedig de som hadden gevonden. Maar die winkelierster bespeelde verschillende muziekinstrumenten en schilderde zeer goed!

³ Tunnels beach, Wildermonth beach, Cheyne beach, Hillsborough Sands, Rapparce cove, Hele beach, Samson coves, Wildermonth coves.

⁴ Torrs, Cairn, Lee (fuchia's) Slade, Mortch, Woolecomte (sands), Saunton, Bicclescombe (Park), Scores, Okkridge farm, Winsham, Comyn hill, Old Barnstaple, New Barnstapel road, Two pots, Capstone, Hillsborough, Chambercombe, Hele, Widmonth, Wtermonth, Berrynabor, Combe-marten, Hangeman, Haunted farm, Comyn farm, Traynes farm, Sterrage valley, Lynton Lynmonth.

21 juli 1915

De Belgische nationale feestdag mocht niet ongemerkt voorbij gaan. Een comité waarvan ik ondervoorzitter was werd gevormd en een feest werd voorbereid. Te 11 uur had in de katholieke kerk een plechtig "TE DEUM" plaats, waar na een optocht door de stad en een feestzitting, waarop een franse en vlaamse rede (door mij) werd gehouden.

Te 3 uur en 6 uur werd een feest gegeven, dat wonderwel gelukte, en 1200 bef zuiver winst opbracht, die voor nationale goede werken naar de Koningin werd gezonden.

Het eerste bezoek van Henri en Jan was in augustus 1915. Omtrent het midden van de maand augustus 1915 hadden wij het ongelooflijk genoeg Henri en Jan in verlof te mogen ontvangen, doch enkel voor 4 dagen. Henri is later ons nog 3 à 4 maal komen bezoeken; Jan kwam regelmatig alle 3 of 4 maanden.

Gustaaf en Hortense, die evenals vele andere Belgen, zich moeilijk aan het nieuwe leven konden gewennen, keerden op 18 augustus 1915 naar België terug. Ze kwamen op het einde van diezelfde maand aan.

Op het einde van de maand augustus werd een Vlaamse kermis ingericht, die ruim 500 bef winst gaf. Deze som werd gebruikt om aan verschillende behoeften in de kolonie te voldoen.

Reeds in november 1914 liep het gerucht dat al de Belgische jongelingen van 18 tot 25 jaar voor de legerdienst zouden opgeroepen worden. Eindelijk, op 21 juli 1915 moest Antoine zich naar Londen begeven om voor de militieraad te verschijnen. Hij werd vrijgesteld.

Tengevolge van de legerwet van 21 juli 1916 moesten al de mannen van 18 tot 40 jaar zich voor de Belgische wervingscommissie aanbieden. Antoine werd vrij gelaten, maar Jozef moest zich te Bristol aanbieden op 2 oktober 1916. Hij werd in de laatste op te roepen groep de 7de gerangschikt.

Er was te Ilfracombe, naast elf protestante kerken en kapellen, ook een katholiek kerkken, schoon het stadje maar een zestigtal katholieken telden. De 1ste Belgische aalmoezenier was de eerwaarde heer Steels, leraar in het bisschoppelijk college te Oudenaarde. Deze raakte in onenigheid met het lokaal comité en de katholieke priester en vertrok op 2 oktober 1916. Op 8 december werd hij vervangen door eerwaarde pater Quirien Keersmakers van Bouwel, van de orde van de Capucienen, oud missionaris in Engels Indië. Hij nam zijn intrek bij ons en bleef tot op het einde van de oorlog.

Evenals vele andere Belgen, verlangden wij ook naar een eigen haard, een eigen keuken, en meenden onze hoop volbracht te zien bij de opening van een Belgische school. Het Belgisch Staatsbestuur had namelijk de aalmoezeniers aangezet nationale scholen te openen, mits degelijke ondersteuning. Ook te Ilfracombe, waar ongeveer 400 vluchtelingen verbleven, werd een school geopend. Een groot huis werd gehuurd, waarvan 3 plaatsen als schoollokalen zouden dienen, en het overige: keuken, 9 kamers en hof zou gans bemeubeld met beddengoed, linnen, huis –en tafelgerief aan ons verhuurd worden aan 15 shillings per week. Doch, de Belgische aalmoezenier, in onmin geraakt met het lokale Engels comité, ontmoette moeilijkheden van alle aard om de school te openen, en ... onze verhuizing werd daarmee ook geweigerd.

Niettemin werd de school in het begin van de maand oktober 1915 geopend. Eindelijk de 1ste december, na de vernieuwing van het Engels lokaal vluchtelingen comité⁵, mochten wij het schoolhuis "Southleigh, in Runnacleave Road" betrekken. Wij bleven er tot 1 mei 1916. Dan werd de school overgebracht naar de Apsley Terrace, waar ze bleef tot het einde van de oorlog.

De school bevatte vier klassen met gemiddeld 80 leerlingen. Mij werd de taak opgedragen van opvoedkundige bestuurder van de school.

De school comité bestond uit:

Voorzitter –schatbewaarder : eerwaarde heer aalmoezenier Quirien Keersmakers

Schrijver : Jos Meulepas - Lier

Lid : Oscar Pollet – Antwerpen

Lid : Eduard Simons – Broechem

Lid : Edgard Tielemans – Nijvel

Lid : August Verstraete – Soumagne

Het onderwijzend personeel bestond uit:

De heer De Vijlder, gemeente hulponderwijzer te Lokeren (gehucht Nieuwpoort)

Juff. Meulepas, onderwijzeres in de Staats Middelbare school te Lier

Mevrouw Hanssens, gemeente hulponderwijzeres te Oostende

Juff. Manprissen, Berchem

Schoolcomité

Onderwijzend personeel en leerlingen

⁵ Dit comité, bestaand uit leden van het gemeentebestuur van Ilfracombe, werd ontbonden (waarom?) en de Belgische kolonie werd geplaatst onder toezicht van het comité Excher, met miss E. Norton, als bestuurster.

Het eerste half jaar had het onderwijzend personeel met de grootste moeilijkheden te kampen. Er waren geen schoolboeken, noch voor het personeel, noch voor de leerlingen. Evenmin bestonden er leermiddelen (Jos. Tekende een grote muurkaart van België; later een van Europa).

Al de onkosten van de school werden door het Belgisch Staatsbestuur gedragen : jaarwedden van het onderwijzend personeel, huishuur en belastingen, onderhoud van de lokalen, meubelen en schoolgerief. Het staatsbestuur zond regelmatig de nodige schoolboeken.

In de maand maart 1916 werd mij de plaats van opziener van de Belgische scholen in Engeland aangeboden. Om reden van mijn hoge ouderdom kon ik die bediening niet aanvaarden, waartoe dan de heer Bouveroux, bestuurder van de Normaalschool van Lier werd benoemd.

Toen de school naar de Apsley Terrace was overgebracht, verhuisden wij naar de Brookdale avenue in een lief, fraai gelegen, wel bemeubeld huis, piano inbegrepen, met keuken, 6 kamers en hofje.

Van het begin van 1917 tot onze terugkeer werden wij bijna voor alle eetwaren gerantsoeneerd. Dank aan het wijze overleg van Gusta is dat tijdstip bijna ongemerkt voorbij gegaan. In het begin van 1918 zijn we bijna 3 maanden zonder aardappelen geweest, doch bonen en rijst hebben die tot ieders voldoening vervangen.

Einde maart 1917 betrokken wij een veel fraaier huis "The Lawn" in de Church Road, met keuken, achterkeuken, 2 salons, 7 slaapkamers, badkamer, alles degelijk gemeubeld, piano inbegrepen, aan 20 shillings per week. We woonden hier tot het einde van de oorlog. Verschillende Belgische soldaten kwamen hier hun verlof doorbrengen.

In de maand juli 1916 werden, door toedoen van (den schurk) Aerts⁶ van Antwerpen, 7 Belgische families⁷ (40 personen) weggezonden. De reden werd hen nooit bekend gemaakt.

⁶ Secretaris van de bestuurster van de Belgische kolonie.

⁷ Wegzenden van 7 Belgische families op 6 juli 1916. Torfs uit Lier, Verbeek uit Lier, Van Os uit Antwerpen, Dansaert uit Brussel, De Jongh uit Blankenberge, D'hooghe uit Niel, Govaerts uit Antwerpen

Toen de Belgische vluchtelingen in Engeland aankwamen, mochten ze niet werken; ze waren immers de genodigden van de Engelse natie. Als later vele Belgen, de lange duur van de oorlog zagen, bezigheid zochten, werden zij op vele plaatsen "jobstealers – werkstelers van de Engelsen" genoemd, en menige Belg had in de fabriek veel onaangenaams te verduren. In het begin van 1918 begon het Engels Staatsbestuur erop aan te dringen dat alle Belgische mannen zouden een bezigheid zoeken en desnoods daartoe zouden gedwongen worden door de afname van alle onderstand. De notaris Van Coullie uit Oostende, kwam zelfs te Ilfracombe een onderzoek doen om te zien welke de mannelijke Belgen, daar verblijvende, in staat waren te werken.

Vrezende dat hun een werk zou opgelegd worden dat met hun geschiktheid of gezondheid niet overeenkwam, zochten vele Belgen uit eigen beweging een bezigheid buiten Ilfracombe. De meeste kwamen na enige weken terug, ziek of ongesteld tengevolge van de arbeid die ze hadden moeten verrichten. Gelukkig kwam de wapenstilstand aan dat geknoei een einde stelden.

Zodra Antoine zeker was, dat hij, ten gevolge van de legerwet van 21 juli 1916 niet tot de dienst opgeroepen werd, zocht hij naar regelmatig werk. In Ilfracombe en omstreken was niets te vinden, dan begaf hij zich naar Yeovil (Somerset), waar hij aangenomen werd in een vliegtuigfabriek. Hij werkte daar van januari 1917 tot in de maand maart 1919. Dan ging hij over naar de automobielfabriek te Putney, in Surrey. Hier bleef hij tot in de maand juli 1919, wanneer hij, nogmaals voor de legerdienst, zich naar België moest begeven om voor de wervingsraad te verschijnen. Hij werd opnieuw vrijgesteld, en bleef in België.

Van in september 1918 tot zijn vertrek naar België werkte Jozef op het tekenbureau van de beton boten te Barnstaple.

De vrouwen hielden zich vooral bezig met het maken van hemden voor onze soldaten.

Ten gevolge van het uitbreken van de onmenselijke duikbotenoorlog vreesde ook Engeland voor gebrek aan voedsel. De landbouwers werden gedwongen ten minste de 2/7 van hun gronden te beplanten, en de gemeente werden aangezet hun braakliggende gronden aan kleine prijzen te verhuren⁸. Wij ook huurden (naast de andere Belgen) samen met de familie Hendrickx van Mechelen, in de maand april 1917, een perceel grond op de Torrs, en wonnen er vooral aardappelen, bonen, erwten en kolen. In 1918 vernieuwden wij onze huur.

In de maand april 1918 deed ik mijn aanvraag voor pensioen. Dit werd mij voorlopig toegestaan, mits bepaalde regeling na de oorlog. Het was met terugwerkende kracht tot de 1 januari 1917.

Een smartelijk nieuws kwam ons de 20 oktober 1918 treffen. Henri schreef ons dat ons geliefd Jantje zou gesneuveld zijn. Dit nieuws werd ons de 26 oktober bevestigd. De lieve jongen, gedurende 4 jaren zo wel ontsnapt, werd op 14 oktober bij Moorslede door de scherven van een vijandelijke obus aan het hoofd getroffen, en moet kort daarna bezweken zijn. De deelneming in dit wrede verlies was algemeen in de kolonie en bij onze Engelse kennissen. Een plechtige lijkdienst en negendaagse missen hadden te Ilfracombe plaats tot zijn ziele lafenis. R.I.P.

---

⁸ Vele Belgen huurden achter het Bicclescombe-parc een deel slechten braakliggende grond, om zijn lastige bewerking weldra "zweetveld" genoemd. Andere beplante loten aan de Hillsborough gelegen.

Henri deed hem enige dagen later opzoeken⁹ en overbrengen naar de Panne, waar hij, naa een plechtige dienst, op het soldaten kerkhof werd begraven op de 8ste rij, 89ste graf.

De wapenstilstand, op 11 november 1918 getekend, werd door de ganse wereld met zoveel vreugde begroet, en het bracht ons het blijde vooruitzicht dat we kortelings naar ons geliefd vaderland zouden mogen terugkeren.

Iedereen maakte zich dan ook klaar door kisten en koffers te kopen, te laten maken of zelf te vervaardigen. Het was een algemene bedrijvigheid onder de Belgen. Reglementen en voorschriften aangaande reizigers en reisgoed werden door het terugkeer comité uitgezonden. (Iedere reiziger mocht 300 pond reisgoed hebben, verpakt in pakken van ten hoogste 100 pond ieder).

Edoch, deze terugkeer mocht niet gebeuren zonder onze Engelse weldoeners en gastheren een blijk van erkentenis te laten voor de goede zorgen, welke wij in Ilfracombe genoten hadden. Een comité werd gevormd, inschrijvingen hadden plaats, en op 31 december 1918 werden aan de 5 hierna vernoemde Engelse personen, die officieel waren gelast met het bestuur van de Belgische kolonie, geschenken aangeboden:

Aan Miss E. Norton, benevens een adres van dank, waarvan de omslag door Jozef werd getekend, een gouden uurwerk met gouden armband.

Aan Miss Hammond, een met zilver belegden eikenhouten inktpot.

Aan Miss S. Norton, een zilveren handzakje.

Aan Mme Burns, een zilveren vaas.

Aan Mr. Irwinn, een wandelstok, met zilveren handgreep.

(Al deze voorwerpen droegen het opschrift:

A.M. les refugiés belges reconnaissants 1915-1919).

Na ongeduldig wachten verscheen eindelijk het bericht dat we de 29 januari zouden vertrekken. De voornaamste ingezetenen van Ilfracombe boden dan de Belgen een hartelijk afscheidsfeest aan met toespraken, muziek en bal.

Ongelukkiglijk kwam er enige dagen daarna een tegenbevel, en ons vertrek werd van dag tot dag uitgesteld. Eindelijk werd onze afreis bepaald vastgesteld op zaterdag 22 februari 1919. Het reisgoed werd een paar dagen op voorhand afgehaald en naar Tilbury, onze inschepingplaats, gezonden.

Onze trein zou in de morgen rond negen uur dertig vertrekken.

Het Engels koloniebestuur, vele inwoners van Ilfracombe, kennissen van de Belgen, hadden eraan gehouden hun gasten van gedurende 4 jaar tot het station te vergezellen.

Van beide kanten waren vele innig aangedaan bij het vaarwel zeggen aan het lieve stadje en zijn goedgehartige bewoners. Tranen blonken in menig oog, als het teken van het vertrek werd gegeven. Zolang de trein zichtbaar was, werden handgroeten gewisseld en was het een gewuif met zakdoeken en bloemen.

Ruim 350 Belgen, waaronder ik en Philomene, deze moest zo spoedig mogelijk haar bediening hernemen, vertrokken. Omtrent een 50 tal, die in bijzondere gevallen waren, en nu de reis niet konden meedoen, bleven tot het volgende vertrek. Jozef en zijn familie, met Maria en Mie waren bij deze groep, omwille van de geboorte van Janneken op 10 januari 1919 en dezelfde dag gedoopt door eerwaarde pater Quirien.

---

⁹ De eerwaarde heer Van Wayenbergh (nu rector van de universiteit –Leuven) en een andere brancardier uit Adinkerke.

Te Barnstaple zagen wij Antoine die daar te werk gesteld was.

Rond de middag kwamen we te Exeter aan, waar we ruimschoots van verfrissing voor de reis voorzien werden. Na veel omwegen kwam onze trein eindelijk omtrent 10 uur in de avond te Tilbury aan, waar we na enige formaliteiten, aan boord stapten van de "steamer Ajax" een van de grote transportboten (had gediend voor troepentransport en later voor muilezels !!), die vroeger menige reis met troepen naar Gallipoli deed. Er waren omtrent 1200 personen aan boord.

De mannen werden van de vrouwen gescheiden, en ieder ging naar het "kabien", als men het zo noemen mag, dat een nummer aanwees.

Wat kreten van misnoegde verontwaardiging gingen onder de reizigers op bij het zien van de plaatsen, die ons voorbehouden waren. Wat vuil uitzicht! En wat slaap –of rustplaatsen! Verschillende rijen houten bakken, uit ruwe planken samen gehamerd, en ieder voorzien van twee vuile dekens! Veel Belgen, die niet met de zeeziekte waren geplaagd, bleven op het dek of in de middelruimte de nacht doorbrengen. Ook de afhankelijkheden van de boot waren afzichtelijk vuil.

Te 11 uur in de nacht lichtte "de Ajax" het anker en stevende de Teems af. Het daglicht schemerde, als we in volle zee kwamen. We konden zonder onderbreking onze reis voortzetten. (Bij nacht, uit vrees voor de talrijke mijnen, die nog dreven, mocht geen boot de zee opvaren).

De reis was voorspoedig; de zee kalm en het weder zacht, zodat velen op het dek bleven. De eetmalen, die de reizigers aangeboden werden, waren van zulke aard, dat men niet van honger moest omkomen... het tafelerief was walgelijk vuil.

Neen, deze terugkeer zette de kroon niet op het schoon en groots werk van de edelen gastvrijheid, die wij gedurende meer dan vier jaar hadden genoten.

Te 1 uur in de middag kregen we Vlissingen in het zicht; iedereen was op het dek. Te 2 uur hadden we de monding van de Schelde bereikt, en vaarden langzaam de stroom op. Niet zonder aandoening kregen we Belgische landschappen in het zicht; eenieder was ongeduldig om de vaderlandse bodem te betreden na meer dan vier jaar afwezigheid.

Op 23 februari 1919 om 6 uur in de avond zette wij te Antwerpen aan, aan de Rijnkaai. Hoe gelukkig waren wij te vernemen dat Henri en Gustaaf zich aan de aanlegkaai bevonden!... We waren in het VADERLAND terug!.....

In een daartoe bereid lokaal op de kaai werd ons een verfrissing aangeboden, en te 9 uur trokken we de stad in. We overnachtten in de "Gouden Roos". De andere dag, om 8 uur bevonden wij ons opnieuw aan de kaai om ons reisgoed te halen, dat we volledig en ongeschonden aantreffen. In de afspanning van de Kroonenbergstraat deden we het door een bode te Lier bestellen. Kort na de middag reisden we af naar Lier.

Aankomst te Lier op 24 februari 1919. Hoe heerlijk was ons stadje gesteld? Wat al vernieling! En hoe droevig en heerlijk zag er de bevolking uit! We konden onze ogen niet geloven.

We namen onze intrek bij Gustaaf en Hortense, die lang reeds van op voorhand een gulle ontvangst hadden voorbereid. We waren dan terug in Lier. We bleven ruim 6 weken bij Gustaaf, waar we steeds met de beste zorg werden omringd.

De 7de april trokken wij naar de Rozier, 21 in Antwerpen.

De 31 maart vertrok de 2de groep Belgen uit Ilfracombe. Hierbij was Jozef en zijn familie met Maria en Mie. Het Engels bestuur van de kolonie en tal van vrienden en kennissen hadden er aan gehouden de Belgen een laatste bewijs van genegenheid te geven met bij hun vertrek te willen aanwezig zijn.

Te 9 uur in de morgen uit Ilfracombe vertrokken, kwamen zij om 8 uur in de avond in Tilbury aan, waar ze, na de gewone formaliteiten, aan boord stapten van de "Guilford Castle"

Deze boot was merklijk beter ingericht dan de "Ajax". De reizigers waren het eens daarover hun volle tevredenheid uit te drukken.

Te 11 uur werd het anker gelicht, en begunstigd door een kalm weerbericht bereikte men de monding van de Schelde rond 4 uur in de namiddag; doch aangezien de lage tij, moest men daar stil blijven. De volgende dag, 2 april 1919, vaarde men verder tot 5 uur in de morgen, doch door de zo dikke mist, kon men maar traag verder, pas om 1 uur in de namiddag kwam het schip te Antwerpen aan de Rijnkaai toe.

Te 2 uur stapte ons volk aan wal. Allen waren fris en gezond, ze werden door de familieleden met grote vreugde ontvangen.

Jozef trok met zijn familie voorlopig naar Duffel; Maria en Mie kwamen naar Lier. Maria bleef met mij en Philomene bij Gustaaf tot de 7de april toen we verhuisden naar Antwerpen, de Rozier, 21.

Antwerpen, augustus 1919 Jozef Meulepas sr.

Belgische families die in Ilfracombe verbleven tussen 1914-1919.

Aalmoezeniers: eerwaarde heer Steels uit Oudenaarde
Eerwaarde heer Keersmaekers uit Bouwel

Aerts Antwerpen
Ameels Essen
Bayard Gent
Berckmans Antwerpen
Bertrand Luik
Bogaerts Antwerpen
Bonnet Antwerpen
Branders Mechelen
Broekaert Dendermonde
Bruyenne Antwerpen
Buytaert Antwerpen
Coenen Mechelen
Corstiaens Antwerpen
Craen Antwerpen
Croegaert Antwerpen
Dansart Brussel
De Bruyn Antwerpen
De Cock Brussel
De Deyster Oostende
De Graef Brussel
De Jongh Blankenbergen
De Keyser Lier
De Koninckx Antwerpen
46

Delhaye Luik
Debue Dadizele
Delvaux Namen
De Meester Waregem
De Meyer Brussel
De Neef Mechelen
De Nuit Antwerpen
Deprez Ichtegem
Deprez Charleroi
De Roy (+) officier
Desmet Sint-Niklaas
De Wit Oostende
De Vos Oostende
De Vylder Lokeren
D'Hooge Niel
Dierickx Oostende
Draeck Antwerpen
Dupont Mechelen
Duquenne Brussel
Faes Antwerpen
Franco Oostende
Fyon Luik
Geerinckx Lier

Gerres Lier
Govaerts Antwerpen
Grand Brussel
Hanssens Antwerpen
Hanon Leuven
Hendrickx Mechelen
Henne Antwerpen
Ingelbrecht Oostende
Leemans Vilvoorde
Leemans Grimbergen
Lemercier Brussel
Lemmens Antwerpen
Lerminiaux Brussel
Maillet Brussel
Marunissen Berchem
Matthys Antwerpen
Méry Namen
Meulepas Lier
Moenaert Brussel
Naudts Antwerpen
Parez Antwerpen
Pasmans Antwerpen
Pateet Antwerpen
Place Charleroi
Pollet Antwerpen
Reilzen Oostende
Rommedenne Brussel
Rottiers Antwerpen
Schaeps Antwerpen
Schippers Mechelen

Schoute Antwerpen
Senesel Oudenaarde
Simons Broechem
Snutzel Brussel
Smits Antwerpen
Somers Niel
Stoops Antwerpen
Thielemans Nijvel
Torfs Lier
Van Acker Oostende
Van Berckelaer Antwerpen
Van Dael Antwerpen
Van Damme Oostende
Vander Elst Brussel
Vande Sande Lier
Van Kerckvoorde (+soldaat)
Vande Wiele Brussel
Van Kriekingen Mechelen
Van Offel Mechelen
Van Opstal Mechelen
Van Riet Antwerpen
Velghe Zeebrugge
Velghe Antwerpen
Verbeeck Lier
Verbruggen Weerde (kunstschilder)
Verstraeten Soumagne
Vincken Antwerpen
Walgraeve Aalst
Wils Esschen
Zonnekijn Oostende

CHARTES (3)

7.

1265. – *In octava Pentecostis (fin de mai) anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto.*

Reglement voor de bouw van Sint-Romboutskerk, gedaan, met algemeen akkoord, door het kapittel, door Gauthier Berthout, heer van Mechelen, en door de gemeente.

Teneinde de reeds lang stilgelegde werken, door nalatigheid van degene die de opdracht kregen, opnieuw op te starten, is vastgelegd als volgt: ieder jaar, tegen Sint-Jan, en tot dat de kerk helemaal is opgebouwd, zullen drie rectors aangesteld worden, met name: een kannunik in Mechelen verblijvend, een schepen en een burger. In geval een van hen weigerd deze taak op te nemen, hij verplicht zal moeten betalen, ten voordele van het kapittel van Sint-Rombouts, 40 Leuvense muntstukken. Indien iemand verkozen is als rector, dezelfde persoon kan niet meer verkozen worden gedurende de volgende vijf jaar, tenzij ze zich zelf niet heeft voorgesteld. – De eerste die werden verkozen zijn, onder de kannuniken, Jean, voorzanger van de kerk; onder de schepenen, Gauthier de Stadeken, en onder de inwoners van Mechelen, Jean Mulaert.

Vidimus original, en latin, du chapitre de St-Rombaut, donné le 9 octobre 1314 ;sceau enlevé. Transcrit dans le Rood-Boek, I, 48 3°

Imprimé dans Sollerius, acta Sancti Rumoldi, 54. – Analysé par Van den Branden, Recherches sur l'origine de la famille des Berthout, 38. (Mémoires couronnés de l'Académie royale de Bruxelles, VII)

8.

1267. – *L'an de Nostre-Segnor MCC et sissante et siet, le merkedi après Clôse Paske (27 april).*

Brieven door de welke Thieri, heer van Beveren, kasteelheer te Dixmuide, laat kennen zekere akkoorden te hebben met Gauthier Berthout, heer van Mechelen, die de rechten regelen van de inwoners van Calelo (Calloo) en van Kindrecht (Kieldrecht), hoeveel ze moesten betalen wanneer ze naar Mechelen gingen met vis. Deze rechten bestonden uit "roedetol" en de tiende op de vis tentoongesteld tijdens de verkoop in de vasten. Alle ondergeschikten van Thieri moesten genieten onder andere van de vrijstelling op de turf, en de inwoners van Beveren op alle goederen die ze naar Mechelen brachten.

Original; sceau équestre avec contre-sceau, en cire jaune, endommagé, pendant à double queue de parchemin.

Transcrit dans le Privilege-Boek, B, 82 v°.

9.

1267. – Zelfde brieven. *Vidimus original, en latin, du 14 décembre 1414, de frère Laurent Roose, prieur de Notre-Dame de Hanswyk ; sceau ovale, en cire verte, pendant à double queue de parchemin. Transcrit dans le Rood-Boek, I, 4 et 225.*

WEETJES – EEN DRAAI OM DE OREN KRIJGEN.

Roger Van Kerckhoven
Zemst - december 2000

Indien bepaalde politieke zachtzinnige het voor het zeggen hadden, dan werden ouders die hun kinderen slaan, ter verantwoording geroepen. In de Scandinavische landen zijn ze al zo beschaafd dat dergelijke lijfstraffen uitgebannen werden. “Men” beweert dat slaan een vernederende vorm van pijn doen is die een opgroeiende persoonlijkheid meer schaadt dan helpt.

Wij kiezen geen partij in de discussie maar willen dieper ingaan op de achtergronden van de uitdrukking: “*een draai om de oren krijgen*”.

Wanneer we het scapel in het gezegde zetten moeten we ervaren dat het nergens op slaat: men geeft een klap op de oren en draaien komt er niet aan te pas. Het lijkt op een contaminatie van twee verschillende handelingen: draaien en slaan op of aan de oren. Iemand een pak op de broek geven is heel wat anders dan iemand om de oren slaan. Dat beiden pijnlijk zijn staat buiten kijf maar de bedoeling is ruim verschillend. Bij “*één*” draai om de oren wordt slechts een enkele keer geslagen terwijl de broek een pak te verwerken krijgt. We zullen moeten aanvaarden dat een draai om de oren ook een symbolische waarde heeft en dat de pijn een ondergeschikt element is. Die symbolische waarde vinden we eveneens terug in uitdrukkingen en handelingen waar het element pijn niet aan de orde is.

Nog geen halve eeuw geleden waren “*ezelsoren*” een vast attribuut van het lager onderwijs. De oren werden aangehecht aan leerlingen die een bepaalde vaardigheid niet onder de knie kregen. Het dragen van ezelsoren in de klas sloeg dus helemaal niet op algemene domheid. Wie 7x8 niet kon onthouden werd met dit attribuut versierd. Wat nu als vernedering wordt aanzien was toen een didactisch (?) om het moeilijke product te overwinnen. Dergelijke middeltjes hadden hun plaats in het (o)raal onderwijs van toen. In de klas waren de oren het belangrijkste zintuig om informatie te verwerven. Het spreekt voor zich dat alle “*domoren*” in die periode geboren werden.

De leerstof die na talrijke pogingen niet in het geheugen bleef hangen werd “*erin geklopt*”. De leerkracht die zijn inspanningen ondersteunde met regel of lat werd zonder meer getolereerd. Het kloppen of slaan moet echter breder opgevat worden dan een regel of een lat. Het “*aframmelen of opzeggen*” van leerstof gebeurde volgens een bepaald ritme dat met getok of geklap werd ondersteund. Het kloppen en horen waren verbonden met leerstof opnemen in het geheugen.

“*Een draai om de oren krijgen*” betekende, niet zo lang geleden, dat men beter moest “*horen*” of luisteren. De associatie met gehoorzamen is niet noodzakelijk. “*Wie niet horen wil moet voelen*” heeft daarmee te maken. Met de oren trekken daarentegen is een variant op de draai om de oren.

Hoe “*een draai*” de uitdrukking binnensloop is een ander paar mouwen. We zouden veronderstellen dat die draai afkomstig is van de armbeweging die de slag kracht moet bijzetten. Het is mogelijk maar er is ook een andere, historische, verklaring waarvan de symboliek in de loop van de eeuwen verdween. We moeten teruggaan tot de eerste Franken, de Merovingers, om de symboliek te achterhalen. Vandaag de dag, in een beeldcultuur, worden herinneringen vastgelegd op film of papier. Belangrijke overeenkomsten worden

bewezen door "een akte". De Merovingers legden hun overeenkomsten vast door een draai in het oor te geven. Deze manier van doen werd zowel bij de verkoop van een os gebruikt als bij een berisping door de rechter. Met dit symbool zouden beide partijen de overeenkomst indachtig zijn. Het gebruik was waarschijnlijk niet expliciet afkomstig van de Merovingers. In meerdere culturen werd een oor afgesneden bij individuen die zich niet aan een overeenkomst gehouden hadden.

Indien "een draai om de oren" niet meer mag dan zal een deeltje van ons erfgoed voorgoed verloren gaan. Waarvan akte!

Dats' vette Koey word doir den Pagter
Terkant verkocht aan eenen Slagter.

PERS en PUBLICITEIT

“We hebben mooie gebouwen”

52

Zemst

Juliaan Deleebeeck

Heemkring De Semse vraagt meer aandacht voor beschermde monumenten

De hoeve Piekerts in Epegem is het tiende monument in Zemst dat officieel wordt beschermd. Heemkring De Semse evalueert dat als gunstig. “Maar wij zien nog meer waardevolle gebouwen in de gemeente, die vaak staan te verkommen of die bedreigd worden door verkavelingsplannen”, zegt de heemkring. “En wat beschermd is, mag ook onder de aandacht worden gebracht.”

Dankzij het recente beschermingsbesluit van minister Sauvens wordt de oude Brabantse vierkante hoeve in de Rekelstraat niet gesloopt of verkaveld.

“Uiteraard kan niet elk oude muur als waardevol worden bestempeld en bewaard blijven”, weet heemkringsecretaris Colette Van der Beke, “hoewel we dat als heemkring ook willen. Maar de overheid en de privé-eigenaars kunnen elkaar wel aanvullen.”

“Als we er als heemkring in slagen, om mensen gevoelig te maken voor hun verleden, hun afkomst en hun evolutie, dan boek ik dat vaak meer resultaat. De oude herberg De Swaen in Elewijt werd zo door de eigenaar met gevoel gerestaureerd. Het gebouw uit 1727 is een pareltje”, vertelt Colette Van der

Beke. Elders is de situatie van historische gebouwen heel wat onzekerder. ‘t Steen in Elewijt dat sinds 1948 is beschermd, staat te koop. De hoeve Mannaerts is verkocht en staat leeg en de toekomst voor de gasthuishoeve in Hofstade is onzeker.

“Op de hoek van de Humbeekbeekbaan en de Lareveestraat in Zemst-Laar staat de oude kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën uit 1902. Aan de buitenkant prijkt het dreigende oog *God ziet mij*. Volgens heemkundige Renaat Vanderlinden is dat uniek in heel België. De kapel staat er wel kwetsbaar als de straat zou worden heraangelegd”, vertelt Colette Van der Beke nog.

De heemkring wil ook dat Zemst zijn beschermde monumenten meer onder de aan-

Voorzitter Fons Namaerts, secretaris Colette Van der Beke en Roger De Broeck staan bij een waardevol kapelletje. Zij willen dat de gemeente haar beschermde monumenten meer onder de aandacht brengt.

(Foto Joris Herregods)

dacht brengt. Dat kost de gemeente niets.

“De speciale embleempjes worden gratis door de dienst Monumenten en Landschap beschikbaar gesteld. De gemeente moet ze alleen maar aanbrengen”, besluit de secretaris van De Semse.

Eppegem levert duiventoren voor Brabants dorp in Bokrijk

• EPPEGEM/ZEMST

Een metershoge duiventoren bepaalde tot voor een paar jaar het straatbeeld van de Zemstse deelgemeente Eppegem. Tot de bezielders van het Limburgse openluchtmuseum Bokrijk het idee opvatten om het unieke bouwwerk naar daar te verkas- ten. De heropbouw vlot echter niet zoals het hoort...

«Een paar jaar geleden kwam het openluchtmuseum de Eppegemse duiventoren steen per steen afbreken en nummeren», verzucht Colette Vanderbeken. Zij is mede-oprichtster en huidige secretaris van de heemkundige kring De Semse.

«Het was de bedoeling om de toren in Bokrijk in originele staat weer op te bouwen, maar een aantal praktische en andere problemen gooiden roet in het eten.»

De leden van de Zemstse heemkundige kring zagen alles met lode ogen aan tot een ontmoe-

tingsdag hen naar Bokrijk leidde.

«Ik maakte van de gelegenheid gebruik om de conservator van Bokrijk, Annick Boesmans, te vragen of de duiventoren terug naar Eppegem verhuisd kon worden. Een maat voor niets, zo bleek», vervolgt Vanderbeken. «Het openluchtmuseum is namelijk van plan een Brabants dorp na te bouwen waarvan de Eppegemse duiventoren een onderdeel zal zijn.»

Wanneer dat dorp vorm zal krijgen is echter nog niet helemaal duidelijk.

«In een brief van Boesmans vorig jaar in juni staat onder meer te lezen dat 'de besloimmeringen rond de duiventoren van Eppegem stilaan uitgeklaard zijn en dat die ooit deel zal uitmaken van een dorpszicht in Bokrijk'. De vraag is alleen wanneer», besluit de Semse secreta-

ris. «Wij houden alleszins een oogje in het zeil en volgen de plannen op de voet.» (SVD)

Deze duiventoren zal Bokrijk sieren. Alleen weet niemand wanneer. Foto HGG

G.V.A.
12/2/2000

Bundel kan water en vuur verenigen

WEERT - Elk gedicht is geïllustreerd met een tekening van Luc De Ryck uit Bornem, of hoe de dichtbundel twee tegenstrijdige karakters als water en vuur weet te verenigen.

Luc De Ryck houdt niet van de vissers aan de Oude Schelde. "Ik ben zelf geboren aan de oever en stel met lede ogen vast hoe vissershokjes dat ongerepte beeld van de Oude Schelde verstoren. Het eerste wat de visser doet, is de waterlelies en het riet verwijderen opdat zijn hengel daarin niet zou verstrikken. Dat belet niet dat Jef een goede vriend is."

"Laat de oeverbewoners doen en de muskusratten ondergraven de oevers. Zo gaan waterlelies kapot", reageert Jef Riské. "Wij vissers houden hier het derde rijkste viswater van België in stand, maar dat interesseert de groenen niet. Ook dat lees je in mijn poëzie."

T.P.

Spinoy - Tombeur

Tervuursesteenweg 170
1981 HOFSTADE
Tel. 015 / 61 16 88

Assortiment:

*Duij- en pluimveevoeders
Honden- en kattervoeding
Tuinartikelen en plantgoed
Pesticiden en meststoffen
Granen en zaden
Tuinhuisjes - Blokhutten
& Carpots*

Honden- en kattervoeding van de merken:

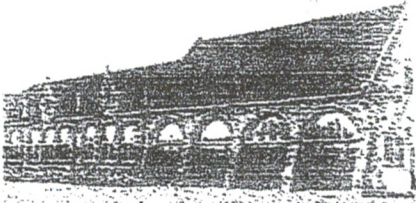
*ROYAL CANIN - DOKO - HENS
EUKANUBA - FOKKER - BENTO - BRAVO
HILLS - EUROPREMIUM*

BBL-BANK BRUSSEL LAMBERT

BANK EN VERZEKERINGEN

Tervuursesteenweg 740 Elewijt

d' Oude School Daagstraat 49 1982 Weerde

D'OUDE SCHOOL IS ER VOOR IEDEREEN

**VERENIGINGEN, BEDRIJVEN, PRIVÉ-PERSONEN KUNNEN
D'OUDE SCHOOL HUREN VOOR CULTURELE ACTIVITEITEN :**

**CONCERTEN
TENTOONSTELLINGEN
VOORDRACHTEN
TONEEL**

**TEERFEESTEN
PERSONEELSFESTEN
SEMINARIES
PROMOTIEDAGEN**

**FAMILIEFEESTEN
HUMELIJKEN
RECEPTES**

VOOR ALLE INLICHTINGEN:

**BESCHIKBARE DATA
VERHURINGSPRIJZEN
MODALITEITEN**

KAN U TERECHT:

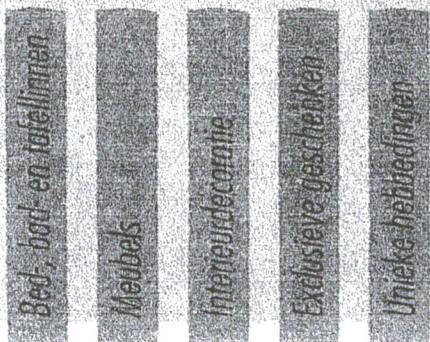
**MARC MERTENS
KETELVELDWEG 5
1982 WEEERDE**

TEL EN FAX 015/61 59 44

bij Tuincentrum Van Uytzel

Pierstraat 276 • 2550 Kontich
 Industriezone Satenrozen
 Tel. & Fax Mezzanino : 03/458 39 15

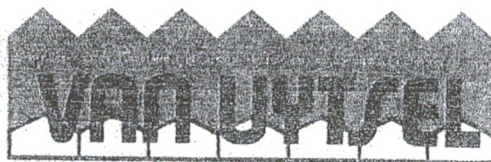

OPENINGSUREN

Alle dagen, ook Zon- en feestdagen,

open van 9u00 tot 18u00

Maandag gesloten

Pierstraat 276 • 2550 Kontich
 Industriezone Satenrozen
 Tel. 03/457 56 54 • Fax 03/457 78 24

KBC 733-1242323-74

BTW BE 448.920.156

ROBIJN

HUMBEEKSEBAAN 186 - ZEMST-LAAR

Tel.: 015/ 33.93.54

DYNASTIESTRAAT 78 - Elewijt

Tel.: 015/ 34.06.44

RESTAURANT - PIZZERIA

Barino

Tel.: 015/61 58 75

Tervuursesteenweg 694 - 1982 Zemst-Elewijt

Boekhandel ROGER

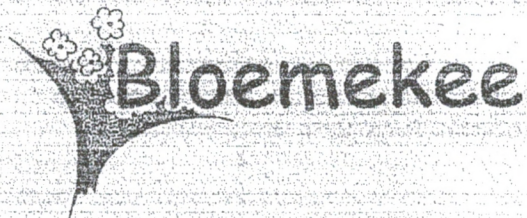
Dag- en weekbladen

Lotto

Foto's

Velkestraat 7 - 1982 Elewijt - Tel.: 015/ 61 45 40

Klantenkaart

Brusselsestwg 41 a
B-1980 Zemst
Tel./Fax 015 6103 47

Openingsuren

Zondag 10.00 u tot 15.00 u

Dinsdag 13.00 u tot 18.30 u

Woensdag tot zaterdag

10.00 u tot 12.30 u

en van 13.30 u tot 18.30 u

Maandag gesloten

*meubelen en
algemene schrijnwerkerij*

GUNS

- Ramen & Deuren
- Rolluiken
- (muur)kasten op maat
- Plafond in hout
- ...

Klewijssesteenweg 10,

Tel. + Fax :

1980 Epegem

015/61.22.12

Het Streekboek bvba
Vrasenestraat 109
9100 NIEUWKERKEN-WAAS
Tel. 03/777.75.58 - Fax 03/766.44.82
e-mail: hetstreekboek@busmail.net

Eerder verschenen streekboeken – nog beperkt te koop:

- Lennik, focus op verleden en heden (1100 BEF)
- Evere vroeger / jadis (1450 BEF)
- Van lakenweverij tot kantwerk en wandtapijten (1495 BEF)
- Wemmel (950 BEF)
- Drogenbos een dorp / un village (950 BEF)
- Kleine encyclopedie van Groot-Zemst (995 BEF)
- Anderlecht beelden van toen (950 BEF)
- Londerzeel – zo was het vroeger (995 BEF)
- Bouwel in de voorbije 100 jaar (1395 BEF)
- Lissewege bezocht (995 BEF)
- 100 jaar Zeebrugge (995 BEF)
- Gids voor de zwinstreek (795 BEF)
- Het vroegere Putte en Beerzel (1100 BEF)
- Postkaarten vertellen over Hemiksem (995 BEF)
- Lebbeke beelden uit het verleden (1100 BEF)
- Beernem, mensen van te lande (1150 BEF)
- Gingelom, mijn dorp (1100 BEF)
- Linter, een wandeling door de 20ste eeuw (995 BEF)
- Een eeuw Oostendse postgeschiedenis belicht (1100 BEF)
- Schulen, beelden van toen (1100 BEF)
- De Haan opnieuw bekeken deel 2 (995 BEF)
- Sint-Pieters-Leeuw (1495 BEF)
- Van Vorsselaer tot Vorselaar (1150 BEF)
- Een beetje ruw maar oprecht, 100 jaar vissersparochie St.-Antonius – Oostende (995 BEF)
- Eindhout in de spiegel van de 20ste eeuw (1350 BEF)
- Herinneringen uit Rijmenam deel 2 (995 BEF)
- Kijk op Burst (995 BEF)
- Kijk op Erondegem (950 BEF)
- Vorst (Laakdal) in de jaren '30 en '40 (1100 BEF)
- Geetbets, Rummen, Grazen (950 BEF)
- Zwijnaarde eertijds en nu (995 BEF)

Bankrelaties:

KB 407-5034721-22

GB 293-0405530-28

DE VAD. 652-5701158-65

H.R. Sint-Niklaas 55.309

BTW BE 455.660.963

BESTEL NU – BETAAL NA ONTVANGST

GARENGENAAIDE BOEKEN MET HARDE KAFT!!!

Prijzen te vermeerderen met 120 BEF (per bestelling!) voor verzendingskosten.

